

Knihovna města Petřvald
Foto Monika Molinková

4

2015
ročník 67

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

9 770011 232004 04

Cena 40 Kč

- 123** **TÉMA**
Pod pokličkou Národní digitální knihovny
 • Luděk Tichý
- 125** **ROZHOVOR** s Vlastimilem Vondruškou
„Knihy se nepišou proto, aby se líbily literárním kritikům, ale čtenářům...“
 • Lenka Šimková, Zuzana Mračková
- 129** **KLÁŘINA KUCHARKA ANEB DESET RECEPTŮ NA WORKSHOPY V KNIHOVNĚ**
Poučné knížky v muzejní omáčce • Klára Smolíková
- 131** **RECENZE**
Kterak filozof Horáček k nakladatelství Paseka přišel a co z toho vzešlo • Petr Nagy
- 133** **ROZHOVOR** s PhDr. Danou Kalinovou
Vybrat si z nabídky bude opět těžké...
 • Olga Vašková
- 135** **Budoucnost veřejných knihoven v ČR z pohledu změn důchodového systému a sociálního dialogu**
 • Renáta Salátová
- 138** **ZE ZAHRANIČÍ**
Cesta do Lotyšska aneb Postřehy z konference Di-XI • Petr Schink
- 142** **Svět viděný zpomaloučka s Janem Drdou**
 • Naděžda Čížková
- 144** **Z POKLADŮ...**
Knihovny Západočeského muzea v Plzni • Ila P. Šedo
- 146** **Knihovna Policejní akademie České republiky v Praze** • Jitka Bílá, Ivana Charvátová, Nataša Šišková
- 150** **Digitalizace ve Středočeském kraji** • Pavla Vlková
- 153** **INSPIRACE Z KNIHOVEN**
Pocta spisovatelce a cestovatelce Barboře Markéty Eliášové aneb Dálky s vůní sakury
 • Miroslava Šudomová
- 154** **ZÁPISKY NOVOZÉLANDSKÉHO KNIHOVNÍKA – 2**
Život ve veřejné knihovně v Palmerston North
 • Michal Klajban
- 157** **LITERÁRNÍ VÝROČÍ na květen**
- 158** **PSALO SE JINDE**
- 159** **ZE SVĚTA**
- 160** **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**

1 Veletrh Svět knihy Praha se blíží (str. 133) Foto Svět knihy
 2 Hra na husity (str. 129) Foto archiv K. S. a Zdeněk Prchlík
 3 Národní knihovna Lotyšska a konference Di-XI (str. 138) Foto Petr Schink

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
 ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková

Redaktorka: Bc. Zuzana Mračková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
 Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
 Tel.: 312 813 138 (Bc. Zuzana Mračková)
 e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.mrackova@svkkl.cz; redakcetenare@centrum.cz

Redakční rada:

Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka, Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter, Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová, PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: SERIFA, spol. s r. o., Jinonická 80, 150 00 Praha 5

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje A.L.L. production, s. r. o., Ve Žlábku 1800/77, Hala 7A, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice, tel.: 234 092 811 (sekretariát), e-mail: info@predplatne.cz
 Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.; B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
 Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
 Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojičíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209, e-mail: herslova@lkpermanent.sk
 Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,575 € (dvojičíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 4. 2015.
 Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- TOPIC: National Digital Library – under the lid *Luděk Tichý* |123
- INTERVIEW with Vlastimil Vondruška, Czech writer and historian: “Books are written to please the readers, not the critics...”
Lenka Šimková, Zuzana Mračková |125
- Klára’s cookbook or Ten recipes for library workshops: Non-fiction in museum sauce *Klára Smolíková* |129
- REVIEW: How philosopher Horáček came to Paseka publishers and what came of it *Petr Nagy* |131
- INTERVIEW with PhDr. Dana Kalinová, World of Books Director: Choosing from the range will be difficult again... *Olga Vašková* |133
- The future of public libraries in the Czech Republic in terms of changes to the pensions system and social dialogue *Renáta Salátová* |135
- FROM ABROAD: The road to Latvia or Observations from the Di-XI conference *Petr Schink* |138
- The world seen very slowly by Jan Drda *Naděžda Čížková* |142
- FROM THE TREASURES... of the West Bohemian Museum Library in Plzeň *Ila P. Šedo* |144
- Czech Police Academy Library *Jitka Bílá, Ivana Charvátová, Nataša Šišková* |146
- Digitization in Central Bohemia *Pavla Vlková* |150
- INSPIRATION FROM THE LIBRARIES |153
- Notes from a New Zealand librarian – 2 *Michal Klajban* |154
- Regular features

AUS DEM INHALT

- THEMA: Was bleibt geheim in der National Digitale Bibliothek *Luděk Tichý* |123
- GESPRÄCH mit Vlastimil Vondruška, der ein tschechischer Schriftsteller und Historiker ist: „Bücher werden nicht geschrieben um den Literarischenkritikern sondern den Lesern zu gefallen...“
Lenka Šimková, Zuzana Mračková |125
- Klara’s Kochbuch oder Zehn Rezepte für Workshops in Bibliotheken: Lehrreiche Bücher in einer Museumssauce *Klára Smolíková* |129
- REZENSION: Wie der Philosophen Horáček kam zu dem Paseka-Verlag und was kam dabei heraus *Petr Nagy* |131
- GESPRÄCH mit PhDr. Dana Kalinová, der Direktorin der Gesellschaft Svět knihy, s. r. o.: Es wird wieder schwer aus dem Angebot auszuwählen... *Olga Vašková* |133
- Die Zukunft der öffentlichen Bibliotheken in der Tschechischen Republik nach Veränderungen des Rentensystems und nach dem Socialdialog *Renáta Salátová* |135
- AUS DEM AUSLAND: Eine Reise nach Lettland oder Bemerkungen aus der Konferenz Di-XI *Petr Schink* |138
- Das Welt langsam von Jan Drda gesehen *Naděžda Čížková* |142
- AUS GEHEIMNISE... Bibliotheken des Westböhmischen Museums in Pilsen *Ila P. Šedo* |144
- Die Bibliothek der Polizeiakademie der Tschechischen Republik *Jitka Bílá, Ivana Charvátová, Nataša Šišková* |146
- Digitalisierung im Mittelböhmischen Region *Pavla Vlková* |150
- INSPIRATIONEN AUS BIBLIOTHEKEN |153
- Aufzeichnungen des neuseeländischen Bibliothekars – 2 *Michal Klajban* |154
- Ständige Spalten

Milé čtenářky, milí čtenáři, roční období se opakují stále dokola, ale v případě jara jde o období, které po dlouhé zimě považujeme za přelomové. Konečně můžeme vyjít z domovů a trávit více času venku. Máme chuť se více usmívat a být mezi lidmi. S novou energií, kterou přináší jarní paprsky slunce, se pouštíme do zásadních rozhodnutí.

Ale nemusíte se bát, co se týče *Čtenáře*, tak k žádným zásadním změnám nedošlo – i když, jak už jsme jednou zmínili, jsme moc rádi za pokračování zajímavé kuchařky knihovnických workshopů od Kláry Smolíkové. Což mě přivádí na myšlenku, že je skvělé, co všechno lze dnes v knihovnách zažít a dozvědět se. Takže pokud dostaneme chuť na nějakou změnu v našem každodenním životním koloběhu a chceme se setkat se zajímavými lidmi, můžeme toto vše nalézt právě v knihovně. Tedy za předpokladu, že za jejím řídicím stolem budou lidé, kteří mají rádi svoji práci, mají rádi lidi a nebojí se být „akční“. V takovém případě se knihovna může stát i centrem komunitního života.

V Lotyšsku například proběhla zajímavá konference propojující knihovny a společnosti, které se zabývají celoživotním vzděláváním, o té nás informuje jeden ze zúčastněných knihovníků Petr Schink. Knihovna nemusí být jen místem pro sdílení informací, ale může se stát i místem poznávání způsobů života jiných národností. V Ústí nad Labem si toto uvědomují, a tak do svých řad přijali italskou dobrovolnici.

Takové multikulturní prostředí knihovny, jaké je ve městě Palmerston North na Novém Zélandu, si lze v českém měřítku zatím ale představit jen těžko. Proto si rozhodně nechte ujit další článek Michala Klajbana. Pro nás v redakci byl zajímavý hned ze dvou důvodů – samozřejmě nás zajímá, jak vypadá knihovnictví na druhé polokouli, tentokrát nás však ještě více zaujalo to, že místní knihovna se prezentuje jako *Obývací pokoj města*. Tato myšlenka totiž provází náš časopis rokem 2015 – díky ní (a hlavně vám) máme tak hezké obálky. Do rozdělení knihovního fondu podle této role už vás ale zasvětil sám autor článku, protože to už je trošku oříšek.

Krásné jarní dny vám přeje

Zuzana Mráčková

Ve dnech **22. a 23. dubna 2015** se uskuteční další ročník **Studentské literárněvědné konference** – tentokrát na téma **Literární zločiny**, které se zaměří na vztah etického rozměru literatury k estetickému a situace, kdy literatura vstupuje do konfliktu s normami a mocenskými zájmy společnosti. Bližší informace naleznete na webu <http://www.ucl.cas.cz/slk/index.php?expand=/2015>.

NPÚ ÚOP v Josefově, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Univerzita Pardubice a Omnium, z. s., zvou na pracovní seminář **Péče o knihovny a archivní fondy**, který se uskuteční **23. dubna 2015** v prostorách sálu Kreslírna v klášteře v Broumově. Více informací viz <http://www.omniumos.cz/>.

NEUŠLO NÁM

Ministr kultury Mgr. Daniel Herman uvedl dne 6. 3. 2015 do funkce dočasně pověřeného generálního ředitele **Národní knihovny České republiky** náměstka ministra kultury **Mgr. Miroslava Rovenského** (na fotce vlevo). Zareagoval tak po předchozím přijetí rezignace generálního ředitele Národní knihovny Ing. Tomáše Böhma, který ministroví sdělil, že ho k rozhodnutí vedly osobní důvody. Tomáš Böhm působil ve funkci generálního ředitele NK ČR od 1. 1. 2011.

Foto © nkp

Foto © mlp

V pondělí 23. 3. 2015 proběhlo slavnostní dlouho očekávané **otevření pobočky Městské knihovny v Praze na Sídlišti Novodvorská**. Knihovna byla uzavřena od podzimu roku 2013 z důvodu revitalizace, jejíž zadání bylo jasné – prostor rozšířit, prosvětlit, zútulnit a odstranit dnes již zastaralé prvky. Děti zde mají svůj koutek se sedacími vaky a kostkami, mládež koutek v africkém stylu s taburety a dospělí pohodlná ratanová křesílka. Svůj prostor k posezení s knížkou i kamarády si tak v knihovně najde každý. Volný výběr nabízí 20 000 svazků knih, noviny, časopisy a široký výběr mluveného slova. Knihovnu najdete v 1. patře Kulturního centra Novodvorská.

Pod pokličkou Národní digitální knihovny

Česká republika se realizací projektu vybudování Národní digitální knihovny (NDK) zařadila mezi světovou špičku v oblasti digitalizace národního kulturního dědictví a konkrétně v digitalizaci monografií a periodik. Národní knihovna ČR ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou sestavila projekt, jehož cílem bylo vybudovat automatizovanou digitalizační linku včetně dlouhodobého důvěryhodného úložiště pro digitální formu národního dědictví, konkrétně tedy pro monografie a periodika. Tohoto cíle bylo dosaženo a to včetně digitalizace přibližně 100 000 svazků, což činí asi 26 000 000 stran. Realizace projektu trvala tři roky a vyžádala si investici 300 milionů korun. Projekt byl kofinancován z programu IOP z evropských fondů, což činilo 85 % nákladů, a zbylých 15 % zajistilo ze svého rozpočtu Ministerstvo kultury ČR.

Na začátku digitalizačního procesu je vždy kniha, časopis či obdobná tiskovina a na konci je digitální soubor, tzv. master copy – mateřská kopie, která se ukládá do LTP (úložiště Long-term Preservation s garancí neměnnosti po následující desetiletí). Celý proces digitalizace je zajištěn linkou, která má charakter průmyslové automatizované linky. NDK je sice plně automatizována a využívá nejmodernějších dostupných IT technologií, ale i tak je zde stále vysoký podíl manuální práce a celkově připomíná manufakturu ze začátku minulého století. Vybudované digitalizační pracoviště obsahuje čtyři základní části. Jsou to: digitalizační pracoviště, transformace, editace a LTP. Na těchto pracovištích dohromady pracuje asi 50 pracovníků. Další rozdělení spočívá v geografické rovině, a to na dvě navzájem redundantní (zdvojená z důvodu bezpečnosti) pracoviště – v Praze (NK ČR) a v Brně (MZK).

Vedlejším produktem projektu je tzv. zpřístupnění. Není to nic jiného než aplikace, která umožní veřejnosti nahlédnout do digitálního depozitáře Národní knihovny a Moravské zemské knihovny. Uživatel tak nemusí vždy knihovnu navštívit, a pokud tak naopak učiní, knihovna nemusí knihu složitě vyjmout z depozitáře a chystat k nahlédnutí, ale dá k dispozici její digitální podobu. Nejvýznamnějším přínosem je skutečnost, že knihy a ostatní tiskoviny jsou méně opotřebávány a nejsou vystaveny riziku poškození či zničení. Aplikace pro zpřístupnění Kramerius je vyvíjena jako open source kolektivem knihoven pod vedením Knihovny Akademie věd a je dostupná na internetové adrese www.ndk.cz v záložce „zpřístupnění“.

Vlastní proces digitalizace začíná v depozitáři, kde pracovníci správy depozitáře vyberou podle předem stanoveného klíče či na konkrétní objednávku tzv. kolekce, což je tematické uskupení monografií či periodik, a taktó připravená zásilka se přesune do oddělení přípravy, kde začíná kontakt s vlastní digitalizací. Každé dílo se nejprve zkontroluje, zda je katalogizováno a má záznam v knihovním katalogu. Pokud ne, odkládá se ke katalogizaci, a pokud ano – což je drtivá většina –, zkontroluje se v registru digitalizace, zda jej již nějaká knihovna nedigitalizovala. V případě, že dílo již bylo digitalizováno, odkládá se k návratu, aby se zabránilo duplicitní digitalizaci. Toto je možno provést prostřednictvím čárového kódu, kterým je každá kniha opatřena, a v něm obsaženým jednoznačným ID propojena do elektronického katalogu. Pak přichází fyzická kontrola artefaktu (novin, časopisu, knihy...), zda je ve stavu schopném projít digitalizací v robo-

tickém knižním skeneru. Kontroluje se pevnost vazby, úplnost stránek, kvalita papíru apod. a nakonec se provede ruční čištění, což představuje vysátí, odprašnění a očištění od ostatních nečistot. Takto připravená kniha je předána do oddělení digitalizace, kde je provedeno načtení robotickým knižním skenerem.

Na lince je nasazeno několik typů knižních skenerů. Nejvýznamnější je rozdělení na klínový a plošný skener. Na klínovém skeneru je kniha pouze částečně rozevřena tak, aby spouštěný optický klín mohl obsáhnout celou plochu dvojstránky a vyfotit ji. Když skener dosáhne až k vazbě, úzkou mezerou v hrotu klínu vytvoří podtlak a pomalu se vysouvá vzhůru, přičemž „slepuje“ dvoustranu. V okamžiku, kdy je na konci, se mírným fouknutím z postranní trysky dvoustrana otočí a tak pořád dál. Plošné skenery mohou skenovat pouze díla, která vydrží úplné rozevření knihy na stolní podložce. Stránky jsou otáčeny automatickou lištou a dvojstránku fotografuje šest kamer. Skener je kalibrován tak, aby vznikl jeden kompaktní a vysoce kvalitní obraz. Ze skenerů vycházejí obrazy stránek ve formátu TIFF v kvalitě 300 dpi. Takto tedy pracuje první část linky. Vzniklý soubor obrazových digitálních kopií je kompletován se záznamy v katalogu a vznikají automatická metadata. Každá stránka je podrobena načtení tzv. OCR (optické rozpoznávání znaků), které provede konverzi z obrázku na text, jenž je indexován za účelem možnosti vyhledávání. Záznam z OCR se stává součástí balíčku metadat, který je připojen k základním obrazům.

Následuje proces editace a ořezu, při kterém je právě podíl lidské práce velmi vysoký a v současné době není možné jej nahradit automatizovanými úkony. Operátor pracoviště editace a ořezu zdigitalizovanou knihu, která je mu ke zpracování přiřazena automatizovaným pořadníkem, otevře a stránku po stránce kontroluje kvalitu skenu, čitelnost a metadata. U vlastního skenu je důležitá kvalita digitálního obrazu, úroveň čitelnosti a autenticita barev obrázků. Zde se napravují zjevné vady způsobené systémovými chybami, jako je otočení stránky, nečitelnost apod. Pokud je chyba tak rozsáhlá, že obraz není možno opravit, vrací se dílo k tzv. doskenování nebo reskenu. Pokud je toto nutné provést, je potřeba vrátit se do fáze přípravy, což není vždy úplně jednoduché, protože některá díla je třeba znovu vyjmout z deponitáře. To je časově náročné a pracné, a proto je návrat k novému skenování problematický.

Jakmile je digitální obraz včetně metadat kompletní, přechází do procesu transformace, kde je převeden na formát JPEG 2000, kompletován jako balíček v bezztrátové komprimaci do ZIP souboru a odeslán k uložení v LTP. Uložit digitální dílo není problém, problematické je zajistit jeho čitelnost za více než 10 let; kvůli překotnému vývoji je velmi složité zvolit tu správnou technologii a správný proces. Takto jsou ukládány tzv. mateřské kopie. Z nich jsou v měřítku 1 : 8 komprimovány a vytvářeny tzv. user copy, které se importují společně s metadaty do aplikace Kramerius.

Díky NDK získáváme obraz národního kulturního dědictví pro další generace. Je třeba se nadále zabývat otázkou, jakou technologii ukládání zvolit, abychom měli jistotu, že budou výsledky digitalizace čitelné i za několik desítek let. V oblasti zpřístupnění nás tedy čeká řešení otázky volby vhodné technologie pro zpřístupnění velkého objemu obrazového materiálu v digitální podobě. Předpokládáme, že v blízké budoucnosti se stane součástí Krameria možnost přístupu nejen k digitalizovaným publikacím, ale i k web archivu, který NK ČR prostřednictvím NDK harvestuje a ukládá.

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Mgr. Jitka Bílá, Ph.D. – Knihovna Policejní akademie ČR v Praze • Mgr. Naděžda Čížková – Knihovna Jana Drdy Příbram • Mgr. Ivana Charvátová – Knihovna PA ČR v Praze • PhDr. Dana Kalinová – Svět knihy, s. r. o., Praha • Mgr. Michal Klajban – Knihovna Palmerston North, Nový Zéland • MgA. Bc. Petr Nagy – literární kritik a redaktor, Kladno • Mgr. Renáta Salátová – Národní knihovna ČR • Mgr. Petr Schink – Knihovna města Ostravy • Mgr. Klára Smolíková – spisovatelka, scenáristka a lektorka, Praha • PhDr. Ila P. Šedo – Knihovna Západočeského muzea v Plzni • Mgr. Nataša Šišková – Knihovna PA ČR v Praze • Ing. Luděk Tichý – Národní knihovna ČR • Olga Vašková – redaktorka, Praha • PhDr. Pavla Vlková – koordinátorka digitalizace SVK v Kladně

„Knihy se nepišou proto, aby se líbily literárním kritikům, ale čtenářům...“

Rozhovor s Vlastimilem Vondruškou začal trochu netypicky tématem zdravé výživy. Nešlo si totiž nevšimnou dobré kondice a pohody, kterou spisovatel vyzářoval, a když navíc odmítl cukr do kávy i nabízené sušenky... Potom už ale došlo na to nejdůležitější – jeho knihy, spisovatelskou dráhu, spolupráci s knihovnami a závěrem i na malé nahlédnutí do středověku... *Středověk očima Vlastimila Vondrušky* bude také tématem besedy, kterou jsme společně naplánovali na druhý říjnový týden ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně, v níž se naše setkání uskutečnilo. Jste s předstihem srdečně zváni, ale pozor na jednu věc: „...jen s místními 'badateli' bývají někdy potíže,“ směje se Vlastimil Vondruška.

→ Podle statistik půjčovnosti knih, sledovaných Národní knihovnou v Praze, jste byl v letech 2011, 2012 i 2013 u nás nejžádanějším autorem. Věděl jste to?

Dozvěděl jsem se to až na podzim roku 2014 díky zprávě ČTK. Záhy poté mi to oznámilo několik novinářů, že by se mnou chtěli udělat rozhovor. Většina otázek se nesla v duchu nesmírného údivu, jak je možné, že je neznámý autor nejčtenější. A jak je možné, že o tom dosud nevěděli. To říkám proto, že existuje obrovský rozdíl mezi představami médií a knižní realitou, a je to škoda. Určitě by stálo za to více medializovat, co lidé ve skutečnosti čtou, protože jinak vzniká dojem, že jediná naše knižní kultura je ta, jejíž autoři se objevují na stránkách bulvárů nebo dostávají ceny za knížky, jejichž prodej se počítá v řádu desítek kusů. Už Umberto Ecco napsal, že knihy se píšou proto, aby byly čteny, a ne aby ležely v zaprášených regálech.

→ Odhlédneme-li od toho, že vaše knihy jsou zkrátka dobře napsané a dobře se čtou, čemu přičítáte současný zájem o historická témata?

Když jsem před dvaceti lety zkoušel v různých nakladatelstvích nabízet své rukopisy, redaktori mne odmítali s tím, že český čtenář nemá o historii zájem, je to prý vyčerpáno a příliš to zavání naftalínem, Jiráskem a Nejedlým. Teď prý „frčí“ americká literatura. Nesouhlasil jsem ze stejného

důvodu, o kterém mluvím už v předchozí odpovědi. Český národ vždycky ctil své dějiny a pouze nakladatelství, oblužená zahraničím, si toho nevšimla. Proto si tak vážím svého nakladatele Moravské Bastei z Brna, protože ten se už tehdy choval jinak. Dodnes vzpomínám na rozhovor s ředitelem docentem Stroebingerem v jakémisi časopisu, který tehdy tvrdil, že oni se chtějí českým autorům a národním dějinám věnovat. Díky tomu článku jsme se spojili a díky němu naše „nakladatelské manželství“ trvá už déle než patnáct let. Záhy se k historickým tématům začali obracet další autoři a nakladatelé, neboť pochopili, že zlato je třeba hledat doma a ne za oceánem. Český čtenář je totiž kultivovaný, občas podléhá módním trendům, ale žije tady. O historii měl zájem vždy, ale strmý růst tohoto žánru v současnosti lze přičíst ještě jedné zajímavé věci. Čím více byl v minulosti český národ utlačovaný, tím více se zajímal o své dějiny. Tuhle zkušenost ať si každý vylóží po svém.

→ Vy jste historii vystudoval. Jak se vlastně z historika/etnografa stane spisovatel?

V životě je všechno souhra náhod. Svou nejčtenější občanskou povinnost jsem absolvoval u jednotky, která se eufemisticky nazývala silničně-stavební prapor. Leč v době mého mládí jsme už třídní nepřátele vymýtili, a proto se tyto jednotky skládaly z kriminálních, absolutních debilů a po-

sluchačů filozofické fakulty (aby bylo jasno, já tam byl jako absolvent filozofické fakulty). Co se však od časů majora Terazkyho nezměnilo, byla naprostá dezorganizace vojenského života. Proto jsem hodně času trávil nedovoleně vzdálen od posádky. A tento čas jsem trávil v jihomoravských archivech (stavěli jsme jadernou elektrárnu v Dukovanech, tedy lépe řečeno, pobývali jsme na staveništi elektrárny). A v archivech jsem náhodou narazil na soudní protokoly renesančních měst. Začal jsem je studovat, nikoli že by mne napadlo, že budu někdy psát historické detektivky, ale proto, že jsou v nich unikátní zprávy o běžném životě. Po skončení vojny jsem během aspirantury v Československé akademii věd začal psát pro *Signál*, kde jsem vydával sloupky o historii, ovšem vždy na základě nějakého skutečného zločinu. A s překvapením jsem zjistil, že mi beletristická forma psaní nesmírně vyhovuje, protože se mohu více „rozmačknout“. A tak jsem kromě vědeckých studií začal dělat první nesmělé literární krůčky.

→ Vůhradně spisovatelské činnosti se věnujete od roku 2009. Měnil byste?

Já nedělám nikdy nic bez rozmyslu, a pokud jsem se stal spisovatelem „na plný úvazek“, věděl jsem, do čeho jdu, a rozhodně bych neměnil. Do roku 2009 jsem provozoval sklárnu Královská huť v Doksech, kterou jsem založil spolu se svou ženou. Vyráběli jsme tam kopie historického skla a myslím, že jsme byli úspěšní. Proto se všichni divili, proč s tím končíme, protože jsme byli asi jediná firma u nás, která skončila výrobu v situaci, kdy byla neustále ve zisku. Jenže na dvou židlích se sedět nedá a psát a podnikat, pokud děláte oboje s maximálním nasazením, to prostě nejde. A k tomu ještě připočítejte schválnosti života. Jak postupně krachovaly sklárny v okolí, chodilo k nám stále více a více úředníků na kontroly, protože měli plán, kolik mají zkontrolovat, a neměli kam jít. Prostě drobnosti vás nakonec zadusí. Od doby, kdy jsme sklárnu uzavřeli, jsem se tak trochu zregeneroval, protože podnikání, pokud většinu práce a všechnu odpovědnost nesete výhradně na svých bedrech, je martyrium. Jako spisovatel nemám méně práce, ale určitě žiju klidněji. I když kolem vyhaslé sklářské pece, která nám v budově sklárny zůstala, chodím stále s nostalgii.

→ „Klidnější“ život jistě oživují autorské besedy, mimo jiné i v knihovnách, nelze se tedy nezeptat, jak se vám s nimi spolupracuje a líbí se vám „naše“ knihovny?

Já bych odpověděl šířeji. S knihovnami se mi spolupracuje skvěle a hrozně dobře se cítím mezi čtenáři, s kterými se v nich mohu setkávat. Od začátku svého literárního snažení (ovlivněn sklářskými zkušenostmi) jsem dbal na marketing. Jeho součástí samozřejmě bylo navštěvování knihoven. Zpočátku pár akcí do roka, ale časem se to rozrostlo a dnes musím „brzdit“, aby mi zbyl čas na psaní. Má vystoupení v knihovnách nejsou autorské čtení (přiznám se, že to já rád nemám), není to ani klasická beseda, je to cosi jako talk-show. Do loňského roku ji ještě doprovázel zpěv, protože se mnou jezdil Petr Traxler a hrával své skvělé písně středověkých žáků darebáků a renesanční milostné zpěvy. Ale loni nás bohužel navždy opustil. Navzdory tomu zájem o mé pořady stále je a jsem opravdu „vyprodán“ na dlouho předem, takže s ohledem na čas momentálně obsazuji s knihovnami termíny na příští rok.

Pro mne mají akce v knihovnách hned několik půvabů. Pokud odmyslíme od faktu, že ve většině knihoven působí ženy, pak musím říci, že se za posledních dvacet let hodně změnilo. Mnoho knihoven se zmodernizovalo, ve většině lze nalézt atraktivní tituly a co je potěšitelné, zájem čtenářů o knihovní služby skoro všude roste. Pro mě jsou navíc zajímavé názory čtenářů, protože na konci každého setkání je beseda či diskuse. Mohu si tak dělat představu, co vlastně čtenáři chtějí, co jim vadí, jakým směrem bych měl kráčet. Protože knihy se nepišou proto, aby se líbily literárním kritikům, ale čtenářům. To není podbízení, neboť smyslem literatury od nejstarších časů bylo dávat lidem radost, víru a naději.

→ Vás čtou čtenáři rádi, ale co čtete rád vy? „Sáhnete“ i po elektronické knize?

Elektronickou knihu jsem dosud žádnou nečetl. A asi už ani nebudu. Že je evropská civilizace dekadentní a v úpadku, mi potvrdil nedávný knižní veletrh ve Frankfurtu, kde se k čtečkám elektronických knih prodával sprej, jímž tu věc nastříkáte, a ona má vůni papíru. No, nevím... Ze současných statistik navíc vyplývá, že se růst prodeje elektronických čteček celosvětově zastavil a stagnuje i prodej e-knih. Jsem konzervativní, a až

Foto Lenka Šimková

PhDr. VLASTIMIL VONDRUŠKA, CSc. (* 1955), se narodil v Kladně a po absolvování gymnázia vystudoval obor historie a etnografie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Vědeckou aspiranturu v Československé akademii věd ukončil v roce 1982. Působil v Národním muzeu v Praze a je autorem řady výstav (kromě jiného expozice *Dějiny české státnosti do roku 1848* v Lobkovickém paláci na Pražském hradě – otevřena 1987). Od roku 1990 se věnoval podnikání, publicistice a literatuře. Společně s manželkou Alenou (je rovněž publicistka a spisovatelka) založil sklárnu Královskou huť v Doksech, kterou provozoval do roku 2009 (za tuto činnost získal ocenění ministra kultury ČR). Od roku 2009 se věnuje výhradně spisovatelské činnosti. Kromě literatury patřilo mezi jeho zájmy především horolezectví (aktivně se mu věnoval více než 20 let), dnes se věnuje už jen rekreačním sportům, cestování, fotografii, štípání dřeva a svému psovi.

Literárně je činný s přestávkami od mládí. Psal pro různé populární i odborné časopisy. Dosud publikoval více než 50 vědeckých studií a článků o dějinách hmotné kultury, 15 knih vědeckých a populárně naučných, více než 40 historických románů pro dospělé a několik knih pro mládež. Jeho knih se dosud prodalo více než 900 000. Mezi nejúspěšnější se řadí Přemyslovská epopej (má čtyři díly a zatím se prodalo už přes 100 tisíc výtisků).

Kromě literární tvorby je autorem dvou divadelních her a filmu *Jménem krále*. Spolupracuje s Českým rozhlasem a pořádá pravidelná setkání v knihovnách. Spolu s Petrem Traxlerem vystupoval v pořadu *Příběhy a písničky ze středověku* (více než 200 repríz). Podle jeho románů vznikly čtyři rozhlasové hry, vydané rovněž na CD. Připravil čtyřdílné dokumentární DVD *Lidový rok*. Za své dílo byl oceněn Zlatou stuhou IBBY, cenou knihovníků SUK a získal sedm cen čtenářů nakladatelství MOBA.

zemřou, budu v ruce třímat knihu tištěnou na papíře. Jakou, to zatím nevím. Pravda je, že mi na čtení beletrie příliš času nezbyvá, protože kromě vlastní práce musím neustále sledovat odborné publikace. Pokud však sáhnu po beletrii, je to často spíše dílo starší, klasické. Rád se vracím k titulům svého mládí, protože po letech v nich nacházím úplně jiný úhel pohledu, zajímá mne, jak s výstavbou motivů pracovali velikáni literatury. Pokud bych však měl jmenovat nějaký oblíbený titul konkrétně, pak by to spektrum bylo hodně široké – od Šolochovova *Tichého Donu* až po Chevallierovy *Zvonokosy*.

→ A máte oblíbené panovníky nebo historické postavy?

Protože píšou poměrně emotivně, musím svým postavám věřit, musím k nim mít pozitivní vztah. Je tedy logické, že píšou především o takových historických osobnostech, které považuju za kladné a pro naše dějiny užitečné. Mými oblíbenými jsou poslední Přemyslovci, protože vysoko ční nad

všemi politiky našich dějin, nad těmi minulými i současnými. Víte, on je v politice obrovský rozdíl, pokud nějaký panovník spravoval zem, která byla jeho, a dělal vše, aby ji zvelebil a po mnoha letech předal v co nejlepším stavu svému synovi. Středověcí panovníci v mezích tehdejších možností chránili svůj lid a nikdy nedělali nic vysloveně proti němu. To tvrdila až marxistická historie (a přisadila si i ta raně buržoazní, aby dokázala prohnílost feudalismu). Dnešní politici vládou v horizontu od voleb do voleb. Co bude za třicet let, je jim ve skutečnosti naprosto jedno, protože během své „vlády“ chtějí zabezpečit především sami sebe. A místo aby opravdu svědomitě zem spravovali, slibují voličům podle známého klíče, že nikdo vám nemůže dát tolik, kolik já vám mohu slíbit. Proto dnešní politika nesažá svým étosem ani po kolena té Přemyslovské.

→ Neuvažoval jste tedy někdy o napsání románu bez historické tematiky?

Já jsem ho napsal: jmenuje se *Strana štěstí* a je satirou na současnou politiku. Psal jsem ho před osmi lety a vymyslel jsem tam neuvěřitelné množství hloupostí, které se k mé hrůze postupně naplňují.

→ Tak se raději vrátíme k té historii... Byl počátek vydávání *Husitské epopeje*, vašeho nejnovějšího díla, cíleně směřován k roku 2015, kdy si připomínáme 600 let od upálení Jana Husa? Jak dlouho trvala příprava na její psaní?

I když náhodou Husitská epopej spadá do oslav upálení Mistra Jana Husa, vůbec jsem to tak neplánoval. Kdysi dávno, když jsem začal psát beletrii, jsem si pro sebe udělal plán témat, který jsem pracovně nazval „Kde nechal Jirásek díru“. Po Přemyslovcích tam byli husité a náhodou to tak vyšlo.

Na každý podobný velký projekt se samozřejmě musíte připravit. I když jsem historii studoval a myslím, že se ve středověku pohybují velice jistě, tak s husitstvím to tak snadné není. Musel jsem nastudovat současnou historickou práci, protože pohled na mnoho věcí se diametrálně liší od časů mých školních let. Husitství je totiž nekontroverznější téma našich národních dějin (tedy těch starších). Je určitým neuralgickým bodem našeho chápání českých středověkých dějin. Snad žádná jiná doba nebyla poznamenána ideologií tolik jako právě události první poloviny 15. století. Jenže právě pohled na husitství se významně podílel na našem pojetí národa a vlastenectví, ale také třeba na představách sociální spravedlnosti, a to jak ve smyslu dobrém, tak i špatném. Chci proto přiblížit husitství co nejvěrněji, ale jinak než starší autoři. Jde o dobu nesmírně složitou (i když pro středověk zcela typickou) a obě strany sporu měly svým způsobem pravdu, obě nesou díl viny za devastaci země a obě páchaly bezpráví. Obě však také bojovaly za své ideály a konaly skutky špatné i dobré. Na osudech jednoho rodu vyprávím o té době bez příkras a frází. Právě dnes je totiž podle mne aktuální zamyslet se nad otázkou, která provází celé dějiny lidstva – kde je hranice svobody a zda je možné nadřadit ideologii potřebám praktického života. Na něco takového se musíte samozřejmě připravovat opravdu léta, protože já

nechci opakovat myšlenky jiných, ale snažím se vytvořit si vlastní názor. A ten pak přenáším do knih.

→ Z nich ale například život prostých lidí nevznívá tak krušně, jak to v případě středověku známe ze školy. Byl tedy hodně tvrdý, nebo ne?

Je otázka, co si představujeme pod pojmem „tvrdý život“. Ano, byla to doba hmotného nedostatku, lidé museli tvrdě bojovat o přežití, nikdo jim nic nedal zadarmo. To je jedna stránka mince. Ta druhá je fakt, že byli se svým životem nejen spokojeni, ale oni byli šťastní, byli optimisté a jsem přesvědčený, že měli k životu mnohem pozitivnější přístup, než máme dneska my. Stačí se podívat do kronik, pokud se popisují nějaké katastrofy. Ano, stalo se to, píšou, ale život jde dál, musíme se s tím nějak poprat. Nefňukali! Dneska nám ve skutečnosti nehrozí nic fatálního, ale z médií mám pocit, že nastává apokalypsa. Pokud se podíváte do televize, pak lid, který je stavěn před kamery, prolévá neustále kýble slz nad tím, jak je nám zle. Zapomněli jsme totiž na to, co je skutečným smyslem života. Díky politické pseudoideologii rovnosti si lidé myslí, že mohou bez práce mít, cokoli si zamanou. Jenže většina na to prostě nemá schopnosti a život je něco jiného než vyhlášky a politické sliby. A proto mnozí neuskuteční svoje sny a jsou frustrovaní a nešťastní.

Naši předkové byli realisti. Oni nemohli snít, protože to by byl jejich konec. Smysl života proto hledali v tom, co bylo dosažitelné. Životními hodnotami bylo uživit poctivě sebe a svou rodinu, mít rodinu a děti a dětem předat majetek. Pokud nepřijde zrovna morová epidemie nebo třicetiletá válka, jsou to touhy splnitelné. Většina předků proto odcházela z tohoto světa s přesvědčením, že naplnili smysl svého pozemského bytí. A proto byli usmíření se světem a Bohem a byli šťastnější než my. Protože ve skutečnosti jsou duchovní hodnoty vždycky cennější než pomíjející světské statky. To nemyslím z hlediska náboženství, ale z hlediska obecné lidské pokory, morálky a cti.

Děkujeme za rozhovor.

LENKA ŠIMKOVÁ, ZUZANA MRAČKOVÁ

Poučné knížky v muzejní omáčce

Zabýváme-li se čtenářstvím, automaticky myslíme na četbu krásné literatury. Čtení knih populárně naučných stojí stranou zájmu, odborné publikace přijdou na přetřes až při studiu na vysoké škole. Do té doby se nikdo ani slůvkem nezminí o tom, že naučné knihy nám mohou přinést nejen nové informace, ale také čtenářský zážitek.

Foto Hanina Veselá

Kolik knihovnických workshopů se zaměřuje na seznámení s odbornými či populárně naučnými publikacemi? Převládají programy, které mají za cíl zprostředkovat knihy beletristické, zaměřují se na literární kvality vybraných titulů, představují literární žánry, seznamují se spisovateli považovanými za umělce.

Začneme právě dnes. Rok 2015 byl vyhlášen rokem technického vzdělávání.

Foto Z. Pichlík

Hra na Žízku

Recepty z muzea

Začnu oklikou přes muzea. Zde se již několik let děje něco podstatného a pro knihovny inspirativního. Animační, lektorské či edukativní programy se snaží zprostředkovat různým návštěvnickým skupinám poznatky o vystavovaných exponátech. Muzejní pedagogové hledají příběhy, na kterých lze cestu za poznáním vystavět, a metody, které

udrží pozornost při vybraném tématu a skupinu aktivizují.

Muzejní pedagogika je stále v plenkách, ale už můžeme říct, že takové programy mají odezvu. Muzeum od muzea se v chápání animace liší, takže někde se úspěšně vydávají s předškoláky za lovci mamutů, jinde zkoumají s celými rodinami vysoké pece nebo pátrají se žáky po historii pohřbívání a v dalším muzeu podnikají se seniory geologické expedice.

Chybí nám v kuchyni odborníci?

Dá se namítnout, že na rozdíl od muzea v knihovnách nepracují odborní pracovníci, kteří by takové programy mohli garantovat. Knihovna však disponuje množstvím naučných publikací, se kterými se dá vybrané téma otevřít a postupně žít. A ostatně, co nám brání při přípravě workshopů vejít v kontakt s autory knih odborných?

Knihovníci jsou sami informačními odborníky a právě programy věnované informační, internetové či počítačové gramotnosti bývají velmi oblíbené. Fakt, že v knihovnách většinou nepracují literární vědci, ale experti na práci s informacemi, přece dává stejné šance programům seznamujícím s fondem knih přírodovědných, uměnovědných, etnografických či třeba psychologických. Jen vše správně připravit.

Zážitek z vědecké kuchyně

Aby nedošlo k mýlce. Nejde o to, téma vyvařit, podusit, maximálně vytěžit... Smyslem takových setkání je ochutnat, zprostředkovat zážitek z odborného textu, zakusit dobrodružství objevování. Absence příběhu je jen domnělá, i naučná literatura umí být čtivá a napínavá. A kdo konečně tvrdí, že krásná literatura čtenáře nesytí odbornými poznatkami?

Foto Z. Procházka

V knihovně nemusíme postupovat podle učiva a ročníku, ale podle zájmu. Pokud děti nadšeně znovu a znovu čtou knihu o tom, jak si postavít motorku nebo letadlo, jak dobýt hrad nebo jak bednáři staví sud, upevňují čtenářské návyky a zároveň zažívají radost z objevování světa i nečekaných zákoutí jazyka.

RECEPTY PRO POUČNÉ HRANÍ S PŘEDŠKOLÁKY

- ◆ Povídejte si s dětmi o tom, kdy je základem knihy příběh a kdy se něco nového dozvídáme.
- ◆ Porovnávejte publikace, ve kterých jsou zvířata, auta nebo mašinky pohádkovými postavami, jež jednají, mluví a zažívají příhody, a publikace,

Foto archiv

V kůži husitů

kteří nás seznamují s jednotlivými zvířecími druhy nebo dopravními prostředky. Odlišujeme pohádkové a skutečné, fantazii a poznatky.

- ◆ Po četbě příběhu přecházíme k dohledávání významů. Zjišťujeme v knihách odpovědi na otázky typu: Co je verpánek? Jak vypadá bagr? Co dělá sopka?

RECEPTY PRO PRŮZKUM POPULÁRNĚ NAUČNÝCH PUBLIKACÍ S MLADŠÍMI ŠKOLÁKY

- ◎ Neupívejme na věkovém doporučení, ale vycházejme ze zájmu o téma. Knihy vám dají oporu nejen pro historické či biologické exkurze, pomohou nám i s otázkami z technických věd.
- ◎ Dohledávejme společně v naučných knihách informace, na které představitost nestačí: o dobovém oblečení, o chování zvířat nebo výzkumu vesmíru. To vše mohou děti využít při vlastní tvorbě: psaní, kreslení nebo hraní.
- ◎ Podnikněme výpravu za historií písma a knihoven, vyzkoušejme si psaní brkem, klínové písmo vtiskované do hliněné tabulky.
- ◎ Všimějme si řazení populárně naučných knih, podporujme děti při tvorbě takových textů, třeba o historii jejich města nebo o přírodě v okolí.

RECEPTY PRO OCHUTNÁVÁNÍ ODBORNÝCH KNÍŽEK SE STARŠÍMI ŠKOLÁKY

- ◆ Budme v kontaktu se školami nejen při zajišťování publikací a besed k hodinám literatury, ale i dalších předmětů a zejména projektů, pro které žáci musí sami dohledat informace.
- ◆ Diskutujte o tom, jak jsou knihy řazené, kolik různých vědeckých disciplín máme a čemu se věnujeme.
- ◆ Všimějme si tiráže, doslovů a předmluv. Pátrajme po autorství knih, hledajme jejich autory a seznamujme se s nimi, aby čtenáři pochopili, že kniha není anonymní zdroj.
- ◆ Nebojme se tištěné knihy porovnávat s informacemi na internetu. Informujme čtenáře nepředpojatě o tom, že knihy zastarávají, ale na druhou stranu vždy informaci podávají v kontextu, s jasně vyjádřeným názorem a čitelným autorským

pozadím. Informaci z internetu vždy musíme ověřovat.

- ◆ Podporujme holky a kluky ve vědeckých výpravách a bádání, vyhláškujme soutěže a projekty, jejichž výstupem bude vědecká zpráva, encyklopedický text, zápis z pozorování či experimentu.

Foto archiv

O starých řemeslech

RECEPTY PRO VĚDECKÉ EXPERIMENTY SE STUDENTY A POKROČILÝMI ČTENÁŘI

- ◇ Okopírujme po stránce z knih odborných a beletristických. Záměrně vybírejme nejasné pasáže. Třeba *Chazarský slovník*, román srbského spisovatele Milorada Paviće, Borgesovy *Obecné dějiny hanebnosti*, ukázkou z *Vedlejších příznaků* či *Bez peří* Woodyho Allena nebo z *Pekařovy noční nůše*

Ivana Wernische a mezi ně zamíchejme texty odborné, ale psané svižným nebo vytříbeným jazykem. Vyzkoušeny jsou texty Stanislava Komárka, Zdeňka Kratochvíla, Sigmunda Freuda či Zigmunda Baumana. Potom zadejme jednoduchý úkol roztrdit stránky na dvě hromádky. Přímý kontakt s odborným textem čtenáře překvapí.

- ◇ Zvěme do knihovny odborníky, kteří publikují. Nebojme se ani knih s výraznou specializací či vysokou náročností. Autor sám je schopen poslouchat téma ozřejmit.
- ◇ Nedávejme v knihovnách větší prostor astrologům než astronomům, neupřednostňujte numerology před matematiky, znalce léčivých kamenů před geology, léčitele před lékaři.

„Ošklivá literatura“ čtenářům rozšiřuje slovní zásobu, pomáhá porozumět novým oblastem, učí moudrosti a respektu k vědě. Knihovna může nasměrovat školáky ke studiu a pomoci rozšířit obzory dospělým. Kdo jiný by měl poskytnout podporu pro čtenářství odborných knih u laické veřejnosti? Přednáškami či besedami o vědecké literatuře knihovny zaujmou i seniory, kteří touží po dalším vzdělávání. Proč by za ním nemohli zamířit zrovna do knihovny?

KLÁRA SMOLÍKOVÁ

klara.smolikova@tiscali.cz

RECENZE PETR NAGY

Kterak filozof Horáček k nakladatelství Paseka přišel a co z toho vzešlo

Přece tady nebudeme sedět nasucho. Bilanční rozhovor Petra Placáka s nakladatelem Ladislavem Horáčkem. Praha a Litomyšl: Paseka, 2014. 1. vyd. 192 s.

Nakladatelství Paseka svou činnost zahájilo na jaře roku 1990 a během následujících let se zařadilo mezi respektované stálce českého knižního trhu. U příležitosti čtvrtstoletí jeho existence vyšla na sklonku loňského roku publikace nazvaná

Přece tady nebudeme sedět nasucho, která přináší knižní rozhovor s nakladatelem, ale také knihkupcem, kulturním organizátorem, zapáleným „váchalogem“ a svého času i majitelem pohostinství Ladislavem Horáčkem (* 1947). Šťastným roz-

hodnutím se ukázala být volba tazatele, který je v přítomném dialogu Horáčkovi rovnocenným partnerem a jímž se stala další výrazná postava české kultury, o generaci mladší spisovatel, historik a publicista Petr Placák (1964). Věkový rozdíl dotyčné dvojici nijak nebránil v nadměru srdečné

Kromě Placákova „autorského vkladu“ a hovorového jazyka obou zúčastněných prospívá čtenářské atraktivnosti výsledného textu rovněž fakt, že se příliš neohlíží na chronologické mapování Horáčkových osudů a vcelku přirozeně plyne od jednoho tématu k druhému, aniž by ovšem zůstala opomínuta nějaká důležitá kapitola nakladatelova osobního či profesního života.

a místy jadrné konverzaci, kterou spolu opakovaně vedli v hospodských kulisách. Rovněž počáteční Placákovy obavy z možných úskalí žánru „bilančního rozhovoru“ byly brzy zažehnány – „Horáček si totiž na nic nehraje (i když si třeba zrovna hraje)”.

Kromě Placákova „autorského vkladu“ a hovorového jazyka obou zúčastněných prospívá čtenářské atraktivnosti výsledného textu rovněž fakt, že se příliš neohlíží na chronologické mapování Horáčkových osudů a vcelku přirozeně plyne od jednoho tématu k druhému, aniž by ovšem zůstala opomínuta nějaká důležitá kapitola nakladatelova osobního či profesního života. Samotnou existenci Ladislava Horáčka lze přitom rozčlenit na dvě zásadní etapy, v nichž se současně odráží i novodobý politický vývoj naší země, totiž na období před Pasekou (1947–1989) a po jejím vzniku (1990 až 2014). Klíčovým se ovšem z dnešní perspektivy jeví také rok 1972, kdy dochází k vpravdě iniciačnímu setkání Ladislava Horáčka s Váchalovým *Krvavým románem*, který se od té doby rozmanitými způsoby a stále hlouběji vplétá do jeho životního příběhu, od názvu nakladatelství (potažmo knihkupectví a hospody) přes filmové či divadelní zpracování románu a provoz litomyšlského Portmonea po vydávání reprintů Váchalových děl

(právě *Krvavý román* se stal první knihou vydanou v Pasece).

Horáčkovo vzpomínání na léta dospívání a zrání dává čtenáři nahlédnout kupříkladu do měnicí se atmosféry na půdě Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde budoucí nakladatel studoval v letech 1970–1974 filozofii a coby člen Akademické rady studentů se aktivně podílel třeba na organizaci Palachova pohřbu („Byl jsem hrozně pyšný, že můžu chvíli stát čestnou stráž u jeho rakve, což byl pro mne určující a zároveň limitující zážitek na celý život“). Ostatně v názoru na Palachův čin a jeho odkaz nalézá Horáček shodu s Placákem, stejně jako v celé řadě dalších témat spjatých s oběma svorně nenáviděnou dobou komunismu. Společná je jim také záliba v historii, jejíž kořeny sahají v Horáčkově případě do dob formování stolní společnosti v hostinci U Modré štiky, k níž patřili mnozí dnešní renomovaní historici formátu Petra Čorneje, Pavla Běliny či Jiřího Raka, a jejíž plody sklízí(me) vlastně dodnes, třeba v podobě loni dokončeného projektu Velkých dějin zemí Koruny české (15 dílů, 19 svazků, přes 14 000 stran), na němž se významnou měrou podílel právě Bělina nebo Čornej.

Úhelny kámen Horáčkova života i přítomné knihy však pochopitelně představuje nakladatelská činnost, v kteréžto oboru se začal pohybovat již před revolucí coby redaktor Středočeského nakladatelství. Horáčkovy vzpomínky tak odkrývají mnohé z absurdit předlistopadového knižního trhu, stejně jako řadu příznačných rysů provázejících jeho nelehkou porevoluční transformaci, s nimiž se jako majitel nového soukromého nakladatelství byl nucen vypořádat. Mnohé čtenáře pak možná překvapí bohatost a pestrost Horáčkových podnikatelských a kulturních aktivit v uplynulých pětadvaceti letech, které zdaleka nesouvisely pouze s jeho nakladatelstvím Paseka. Přestože leckteré informace, týkající se třeba dobového koloritu pražské intelektuální scény, může současný čtenář shledat poněkud marginálními, Horáčkův portrét by bez nich nebyl úplný. Placákův knižní rozhovor s Ladislavem Horáčkem, doprovázený bohatou fotografickou přílohou, věrně odráží nevšední naturel svérázného „nakladatele Paseky“ – je totiž titulem pro mnohé poutavým, zábavným a poučným, současně však pro některé čtenáře jen obtížně stravitelným.

Vybrat si z nabídky bude opět těžké...

Blíží se 21. ročník mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha 2015, a proto vám jako v minulých letech chceme v předstihu představit, co realizační tým pod taktovkou ředitelky společnosti letos pro vystavovatele, ale především pro návštěvníky připravuje. Veletrh se i tentokrát koná v prostorách Průmyslového paláce na Výstavišti Praha Holešovice.

→ **Hned zkráj bych se ráda zeptala, jestli se změnou vlastníka holešovického výstaviště, jímž se od 1. ledna 2015 stala společnost Rozvojové projekty Praha, a. s., kterou vlastní hlavní město Praha, změnilo podmyšlenky pro vystavovatele a v jakém směru? Myslím například ekonomické, prostorové apod.**

Přípravy letošního ročníku nebyly jednoduché, neboť jsme již od konce roku 2013 věděli o chystaných změnách ve správě areálu, smlouva o pronájmu Průmyslového paláce však byla s námi podepsána až na podzim 2014. Snažila jsem se nepřipouštět si „černé“ myšlenky, věřila jsem slovům ujištění představitelů pražského magistrátu, kteří o změnu na Výstavišti usilovali. Nemohli jsme se však zodpovědně věnovat péči o vystavovatele, dokud jsme neměli sami jistotu, že jim nabídneme alespoň takové služby, na jaké byli doposud zvyklí. Myslím však, že se jedná o změnu k lepšímu, přístup nového správce je konstruktivní a slibný, a do našich vztahů s pronajímatelem Průmyslového paláce se tak vrací důvěra a společný zájem pozvednout areál Výstaviště na úroveň, kterou si zaslouží a potenciálně nabízí.

→ **Povídáme si na začátku března, zatímco veletrh proběhne až v květnu (od 14. do 17.), předpokládám však, že největší část práce s přípravou programů a celou koncepcí letošního ročníku máte už hotovou. Teď nastává čas na dopilování programů, nebo očekáváte ještě nějaké zásadní změny?**

V tomto období většinou dochází k modifikaci původních vždy zprvu maximálních představ o pro-

SVĚT KNIHY PRAHA
BOOK WORLD PRAGUE
14.–17. 05. 2015

gramové náplni, máme určité povědomí o naplnění obou složek rozpočtu, přestože nemáme dosud žádnou oficiální zprávu o výsledku našich dotačních žádostí a solventnost akce můžeme hodnotit až po prodeji poslední vstupenky. K zásadním změnám již ale v této době nedochází, uzavíráme Katalog doprovodných programů, řešíme konkrétní propagační nasazení a nastávají dílčí produkční práce zaměřené na přípravu jednotlivých pořadů v rámci literárního festivalu i na organizaci výstavní části veletrhu – zároveň se již věnujeme koncepci příštího 22. ročníku.

→ **Letos je čestným hostem Egypt, země s bohatou historií a kulturou, země, která v současné době prochází velkými společenskými změnami. Na co se mohou návštěvníci veletrhu těšit? Jak svou prezentaci egyptská strana pojímá? A budou se na ní podílet i naše vědecké instituce, například Egyptologický ústav, arabisté, překladatelé?**

Egypt požádal o možnost být čestným hostem již v roce 2013 a my jsme od počátku věděli, že jeho prezentace je velkou příležitostí zviditelnit i práci českých vědců, překladatelů, autorů a na-

kladatelů. S touto úvahou však přistupujeme ke každému čestnému hostování. Připravili jsme zajímavý blok programů, s jejichž koncepcí nám velmi pomáhal doc. František Ondráš z Ústavu pro Blízký východ a Afriku a dramaturgyně Lucie Němečková. Nakladatelství Dar Ibn Rushd vydává u příležitosti veletrhu antologii egyptských povídek, jsme v kontaktu s pracovníky Českého egyptologického ústavu FF UK či Orientálního ústavu AV ČR, s autory knih relevantního obsahového zaměření. Komunikace s pořadatelem čestné účasti Egypta – General Egyptian Book Organization – probíhá prostřednictvím bohemisty profesora Khalida Biltagiho, bez jehož pomoci bych si přípravu neuměla představit, a díky spolupráci s Ambasadou České republiky v Egyptě a Ambasadou Egypta v ČR. Na veletrh přijede početná delegace, v níž nebudou chybět nejvýznamnější spisovatelé i osobnosti egyptské literární vědy.

→ Kromě stálé literárního festivalu – *Svět knihy ve filmu a na jevišti* či *Ceny Jiřího Theinera* – přicházíte v každém ročníku i s novými tématy. Letos jsou to *Světové knižní šampióni pro mladé čtenáře*, *Literární diaspora a Češi ve světě* či *Fotografie a kniha*. Můžete je našim čtenářům blíže představit?

Knižní šampióni představí oceněné knihy pro děti a mládež. Světová produkce bude zastoupena formou výstavy *The White Ravens 2014*, kterou zapůjčí Mezinárodní knihovna pro mládež v Mnichově (Internationale Jugendbibliothek), jež rovněž každoročně publikuje katalog 200 významných knih pro mladé čtenáře. O vybraných knihách z výstavy budou hovořit zástupkyně mnichovské knihovny, které publiku rády osvětlí i proces a kritéria výběru toho nejzajímavějšího, co ve světě vychází. O oceňování dětských knih v České re-

publice budou diskutovat Jana Čerňková (česká sekce IBBY), Renáta Fučíková (Klub ilustrátorů dětské knihy) a Pavel Mandys (Magnesia Litera) s Radkem Malým (Literární akademie). Názor české odborné veřejnosti i dětí reflektují ocenění *Zlatá stuha* a anketa *SUK – čtete všichni*. Návštěvníci veletrhu budou mít možnost obě ocenění i jejich laureáty podrobněji poznat při výstavách v sále Rosteme s knihou a v prostoru Klubu knižních šampiónů.

Foto archiv Svět knihy

Literární diaspora upozorňuje na autory, kteří žijí a tvoří v zahraničí a jejichž dílo je považováno za součást literárního bohatství země jejich původu. Navazující téma *Češi ve světě* je projektem, o němž uvažujeme od doby, kdy jsme ještě mohli prezentovat českou knižní kulturu v zahraničí a setkávali jsme se s mnoha vzácnými lidmi – krajany, dnes s tzv. zahraničními Čechy, o jejichž životě a díle se u nás málo ví. Zároveň představíme i některé z těch, kteří v zahraničí žili a po roce 1989 se vrátili do vlasti. Návštěvníci se mohou těšit například na Patrika Ouředníka, Soňu Červenou, Ivu Procházkovou, Jaroslava Vejvodu, Jana Nováka či zakladatelku projektu *Česká škola bez hranic* Lucii Boucher Slavíkovou. Český rozhlas představí ve svých audionahrávkách rozhovory s dalšími zajímavými krajany.

Fotografické publikace tvoří autonomní část knižní produkce a často představují hodnotné a vysoce kvalitní ediční počiny. Proto chceme formou výstav a programu na tuto skutečnost více upozornit.

Ráda bych ještě zmínila jeden z odborných pořadů, jenž pod názvem *Změny na mezinárodním knižním trhu* přijede prezentovat znalec knižního oboru Rüdiger Wischenbart. Bude rozebírat fakta a přehledy ve vývoji mezinárodního trhu s tiště-

nými a elektronickými knihami. V Evropě povětšinou trh s klasickými knihami upadá. Nicméně elektronických knih přibývá pomaleji, než se předpokládalo. Konsolidace v knižním průmyslu přináší větší a dominantnější hráče, kteří však nadále zůstávají malými v porovnání s celosvětovými aktéry, jako je Amazon nebo Apple, kteří se rozhodli nově vymezit vydavatelský průmysl.

→ **Promění se vzhledem k těmto novým tématům i skladba domácích vystavovatelů, nebo zůstávají ti skalní, kteří pražský knižní veletrh považují za nepostradatelné místo prezentace své práce?**

Skladba tuzemských vystavovatelů spíše kopíruje kondici českého knižního trhu, témata jsou určována s ohledem na potenciální čtenářský zájem a není mnoho nakladatelů, kteří s námi na jejich náplni aktivně spolupracují. Jako organizátor však máme povinnost upozornit na akci co nejvíce návštěvníků, proto se snažíme o doplnění prodejní a prezentační nabídky nakladatelů zajímavým programem, který se již dávno rozrostl do rozměru literárního festivalu. Zájem zahraničních

vystavovatelů je dán obchodní otevřeností českého knižního trhu, letos se bohužel ve stejnou dobu koná i mezinárodní knižní veletrh ve Varšavě.

→ **A na které zahraniční vystavovatele se můžeme těšit?**

Egypt vystavuje na veletrhu poprvé a hned jako čestný host, věříme, že jeho účast bude úspěšná. Goethe-Institut se opět prezentuje německou literaturou a v rámci projektu *Das Buch* (společný program Německa, Rakouska a Švýcarska), i v letošním roce přijedou velmi zajímaví spisovatelé. Větší prezentaci připravil také Ázerbajdžán. Celkem očekáváme programové a výstavní zastoupení z více než třiceti zemí a regionů (Bělorusko, Bulharsko, Čína, Dánsko, Finsko, Francie, Chile, Chorvatsko, Itálie, Izrael, Kanada, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Saúdská Arábie, Slovensko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Tchaj-wan, USA, Velká Británie).

Za odpovědi děkuje **OLGA VAŠKOVÁ**

Budoucnost veřejných knihoven v ČR z pohledu změn důchodového systému a sociálního dialogu

Dne 29. 1. 2014 se v pražském hotelu Olšanka konala konference s tematikou budoucnosti veřejných knihoven v České republice z pohledu změn důchodového systému. Konferenci zahájil a přítomné pozdravil **Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA**, prezident Unie zaměstnavatelských svazů. Dále vystoupil **JUDr. Richard Falbr** a představil účastníkům postoje státu EU ke zvyšujícímu se věku zaměstnanců při odchodu do důchodu. Ve svém vystoupení pak mimo jiné pochválil pobočku Městské knihovny v Praze na Bělohorské ulici, již pravidelně navštěvuje a s jejímiž službami i prostředím je velmi spokojen.

Poté měl příspěvek **PhDr. Vladimír Špidla**, který problematiku nahlédl v širších i hlubších souvislostech. Především uvedl, že s eventuálními sociálními změnami je třeba začít co nejdříve, protože vyžadují vždy minimálně jednu generaci (tj. cca 26 let), než začnou působit. Rozhodujícím parametrem problematiky, důležitějším než demografické změny, je a bude charakter trhu práce: charakter práce se mění; bude nutné opustit koncepci práce jako komodity; bude nutné platit i/za činnosti, které dnes za práci nepovažujeme (péče o děti, o osobu blízkou, práce pro nevládní organizace aj.). Je také velmi pravděpodobné, ba jisté, že umělá

inteligence nahradí v blízké budoucnosti řadu pracovních činností i celých povolání, a to především rutinní práci, tedy tu, kterou lidé vlastně vykonávají nejraději. Analytický rozum bude mnohde nahrazen umělými systémy a dojde k redukci pracovních míst. Zůstane však to, co „z nás dělá lidi“, tedy práce kombinující vysokou odbornost, intelektuální činnost a současně schopnost „vyšších citů“, emoční inteligence.

Společnost stárne, ale ne rovnoměrně, prodloužení délky aktivního života není stejné u každého, protože stárneme individuálně (např. střední délka života žen středoškolaček bez maturity se v poslední době snížila, zatímco u jiných skupin vzrostla). Tuto skutečnost je nutné pro různé skupiny zohlednit v systémech. Důležitější než důchodový je však sociální systém a princip sociální soudržnosti, a samozřejmě školství a celoživotní vzdělávání. Sociální solidarita je v Evropě konstantou se základem v křesťanství a je mnohem významnější než v některých jiných částech světa. Opustit ji by znamenalo konec naší civilizace. Míra solidarity (mimo jiné např. mezigenerační) je klíčem k řešení situací, ostatní jsou pouze řešitelné „technikálie“. U nás se bohužel tato problematika a její návaznosti diskutují zatím velmi málo.

Dr. Jan Zikeš z Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů (KZPS) představil organizaci z hlediska skladby členů a popsal projekt, v jehož rámci se konference koná, a dále činnost pracovních skupin na úrovni tripartitní platformy. **Ing. Marta Koucká** z Ministerstva práce a sociálních věcí seznámila přítomné s Národním akčním plánem (NAP) podporujícím aktivní stárnutí a dalšími zajímavými skutečnostmi: délka života v ČR je podobná jako v EU, zdravé dožití je však například ve skandinávských státech přibližně o 10 let delší. Agenda přípravy na stárnutí sice na MPSV probíhá, ale zatímco v rámci EU mají ministerstva jednotlivých států samostatné oddělení zabývající se stárnutím, (pouze) v ČR je to zatím práce jen pro jednoho člověka.

Aktivní stárnutí je těsně svázáno s celoživotním vzděláváním/učením. Jde o kontinuální proces (v kompetenci MŠMT), který má dva hlavní

rozměry: sociální – setkávání, sociální komunikace seniorů – a vlastní vzdělávání. Knihovny jsou velmi vhodnými institucemi pro zapojení právě do oblasti celoživotního vzdělávání (zájmového; do podpory mezigeneračních vztahů, odpovědného vztahu k vlastnímu životu a zdraví ad.), a tak mají možnost podílet se na plnění cílů NAP. Jejich aktivity pro seniory jsou už dnes velmi pozitivně hodnoceny.

Další možnou oblastí je dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce: posilování stabilních mezigeneračních vztahů v rodině i komunitě, rozvíjení podmínek pro mezigenerační setkávání a spolupráci. I tady si knihovny mohou najít své pole působení; je třeba změnit mediální obraz stáří a podpořit pozitivní pohled veřejnosti na ně.

Ing. Zdeněk Štefek, zástupce Asociace krajů, hovořil o roli knihoven v krajích na příkladu Středočeské vědecké knihovny v Kladně. Ve svém příspěvku shrnul každodenní činnost krajských i jiných typů knihoven. Podpořil jejich úsilí a zopakoval, jakou částku kraje posílají na činnost krajských knihoven, potažmo i městských a obecních knihoven v rámci regionálních služeb.

Mgr. Veronika Vitošková, Ph.D., se ve svém příspěvku věnovala problematice kariérního poradenství v ČR a jinde v Evropě. Ve své prezentaci zdůraznila, že kariérní poradenství je v Evropě běžnou záležitostí nejen na školách, ale i ve firmách. V České republice jsme však teprve na začátku. Kariérní poradenství zde formálně neexistuje; děti a mládež mají výchovného poradce na školách, dospělým poradí na Úřadu práce, částečně se problematice začínají věnovat soukromé subjekty. Lektorka dále hovořila o identitě a adaptabilitě v rámci profese, profesním rozvoji v závislosti na věku, plánech profesního rozvoje apod. Jako pozitivní příklady inspirace ze zahraničí uvedla evropskou síť EUROGUIDANCE, sdílená pracovní místa, kariérní poradenství přímo ve firmách a institucích a pružný systém celoživotního vzdělávání. Popsala také problematiku tzv. druhé kariéry, kdy dochází k uplatnění nabytých zkušeností, naplnění potřeby uznání a ohodnocení, smysluplnosti práce, předávání zkušeností a kdy převažuje kvalita nad kvantitou. Přípo-

Foto Tereza Marková

Vystoupení Vladimíra Špidly

mněla, že u pracovníků vyššího věku je také větší potřeba reflexe a sebereflexe.

Ing. Dan Jiránek, zástupce Sdružení měst a obcí, zahájil své vystoupení razantním prohlášením, že knihovny, které se zásadně nezmění, jsou odsouzeny k zániku. V této souvislosti hovořil také o pohledu mladší generace na knihovny. Konkurenci knihoven spatřuje v internetu a elektronických službách. Jen dobré knihovny, které dokážou využít příležitostí, jež informační a komunikační technologie nabízejí, mají šanci na přežití.

Z pohledu představitele obce je zásadní záležitostí, zda bude o služby knihovny v obci zájem. Pokud ano, není třeba se o její budoucnost obávat, takovou knihovnu obec podpoří. Naopak služby, o které v obci zájem nebude, nebudou obec udržovat. Příspěvek vyvolal diskusi, v níž zazněly hlasy na podporu knihoven od představitelů Odborového svazu pracovníků knihoven (OSPK). Jeho předsedkyně **Dana Menšíková** například uvedla, že knihovny nabízejí své služby i řadu akcí bezplatně, jejich zaměstnanci vykonávají mnohdy dobrovolnickou práci, ale potřebují silného/stabilního partnera v obci v podobě silných a přejících starostů. Rozvinula se diskuse, v níž mimo jiné zaznělo, že knihovny neumějí dostatečně aktivně, dobře a ve vhodný čas lobbovat ve svůj prospěch, prezentovat své služby i zájem veřejnosti o ně.

Mgr. David Šourek, ředitel Centra rozvojeových aktivit Unie zaměstnavatelských svazů, vysvětlil koncept společensky odpovědné firmy/organizace, který se stále častěji projevuje zejména u velkých firem. Věnoval se filozofii řízení takových firem, jejich chování k zaměstnancům, k partnerům na trhu práce a tomu, co

se očekává od společensky odpovědné organizace v sociální a ekonomické oblasti a v oblasti životního prostředí. Věnoval se rovněž problematice age managementu, ženám „sendvičové generace“, zaměstnanosti absolventů, problematice pracovníků středního věku ad. Age management podle něj nabízí komplexní přístup k personálnímu managementu, jež zahrnuje všechny věkové skupiny, řeší jejich individuální potřeby na úrovni zaměstnance, organizace i státu, a to na základě znalosti problematiky věku včetně životních fází. Hovořil i o některých základních opatřeních k realizaci age managementu v nekomerční sféře. Mimo jiné přítomné seznámil s prioritami hodnot, které zjišťuje během svých setkání s knihovnicí v rámci různých seminářů.

Mgr. Miroslav ROVENSKÝ, náměstek ministra kultury, svůj příspěvek zaměřil především na oblast vzdělávání pracovníků knihoven. Hovořil o úrovni metodiky a metodických pokynů v rámci Ministerstva kultury ČR, o kompetenci MK směrem ke knihovnám, kterou určuje knihovní zákon 256/2001 Sb., dále o nařízení vlády 288/2002 Sb., o dotacích na další vzdělávání pracovníků knihoven v oblasti práce s informačními a katalogizačními zdroji v programu VISK.

Dále informoval o připravované koncepci celoživotního vzdělávání knihovníků, která vzniká v rámci *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015 včetně internetizace knihoven*. Hovořil i o postavení knihoven v krajích a upozornil, že kulturní koncepci mají zpracovanou zatím jen čtyři kraje a že v roce 2013 byl útlum v oblasti vzdělávání zaznamenán v knihovnách v sedmi krajích, a to kvůli nedostatku peněz, překážkám v uvolňování zaměstnanců a dalším důvodům.

Hovořil také o zapojení MK ČR do systému Národní soustavy kvalifikací a již připraveném procesu autorizování subjektů a systému ověřování a dokazování kvalifikace s odkazem na zákon 179/2006 Sb. Vyzdvihl strategický dokument IFLA o aktivním zapojování knihoven do společnosti.

Mgr. Zlata HOUŠKOVÁ, která zastupovala SKIP ČR, informovala o výstupech z 15 seminářů, které proběhly v rámci projektu *Společným postupem sociálních partnerů k přípravě*

odvětví na změny důchodového systému. Jako jedno z hlavních negativ uvedla, že v ČR není obsáhlejší studie o trendech směřování a budoucnosti knihoven, že většina knihoven nemá zpracovanou vlastní vizi a koncepci rozvoje, což zákonitě znamená, že nemají ani jasnou koncepci personální. Knihovnický management počítá s posilováním neknihovnických profesí v týmech, případně i přebíráním a zvyšováním „neknihovnických“ kompetencí knihovníků. Dále uvedla řadu konkrétních závěrů ze seminářů. Více se můžete dozvědět v příspěvku *Senioři za pultem aneb Co přinese zvyšující se věk odchodu do důchodu a jak se na to připravit*¹.

Konferenci uzavřela předsedkyně OSPK Dana Menšíková. Přislíbila vystavení konferenčních příspěvků na některé z dostupných webových stránek. Na konferenci jsme slyšeli spíše příspěvky hodnotící stávající situaci. V několika málo vystoupeních zaznělo, co bude znamenat zvyšující se věk odchodu do důchodu pro zaměstnavatele, bohužel jsme ale neslyšeli konkrétní způsoby řešení daného problému.

RENÁTA SALÁTOVÁ

✉ Renata.Salatova@nkp.cz

ODKAZ:

- 1 HOUŠKOVÁ, Zlata. Senioři za pultem aneb Co přinese zvyšující se věk odchodu do důchodu a jak se na to připravit... In: *Knihovny současnosti 14: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014, s. 32–40. ISBN 978-80-86249-71-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>.

ZE ZAHRANIČÍ

Text a foto **PETR SCHINK** ✉ schink.kmo@gmail.com

Cesta do Lotyšska aneb Postřehy z konference Di-XI

Tajemná zkratka Di-XI mě, řadového zaměstnance Knihovny města Ostravy, v druhé polovině loňského roku zavedla až do dalekých pobaltských krajů. Pojďme si o ní něco povědět... Ale jak začít? Mám pronášet moudra o celoživotním vzdělávání v knihovnách? Nebo mluvit o nově navázaných kontaktech v nezvyklém a podnětném prostředí? Zdůraznit návštěvu supermoderní Národní knihovny Lotyšska? Na všechno dojde, a v elektronické verzi tohoto čísla *Čtenáře* navíc i na trochu zápisů nezkušeného cestovatele ztraceného ve velkém světě...

Vstávání ve dvě hodiny ráno, cesta do Vídně a turbulentní výlet letadlem (první po několika desetiletích) i seznámení s několika novými kolegy, to všechno předcházelo mé účasti na kongresu Di-XI. Ale teď už se přede mnou skoro jako druhé Hradčany tyčí budova lotyšské národní knihovny. Kroměřížský kolega poznamená, že díky příhodnému tvaru a skokanským můstkům by se knihovna dala v zimě pronajímat jako sjezdovka, mně zas skleněná hora díky podivné korunce na vrcholu připomíná hrad z disneyovské znělky.

Musím přiznat, že architektonický záměr mi alespoň prozatím poněkud uniká. Svěbytná forma se snad dá vysvětlit tím, že ačkoliv knihovna sama stojí sotva několik měsíců, návrh na ni je starý přes dvacet let. V době těsně po pádu železné opony vznikaly i u nás leckdy „pěkné splácániny“.

Zevnitř už ovšem mluvíme o něčem zcela jiném. Moderní a účelný design, sklo, ocel a světlé dřevo. Pompézní vstupní hala by spolkla možná dvě fotbalová hřiště. Otevřené schodiště protíná budovu od přízemí až pod skleněnou střechu.

My ovšem míříme do podzemí. Knihovna nabízí svým uživatelům mnoho nových prostor, pro které se teprve hledá to pravé využití. Míjíme raut jakési počítačové společnosti a jsme usazeni v prostorově velkorysě přednáškové hale. Podle zběžného přepočítání jedné z deseti, které jsou k dispozici.

Účast na konferenci Di-XI není tak hojná, jak jsem očekával. Strategicky zvolené místo naší české skupinky je tak nakonec docela na ráně. Jeden z organizátorů akce nám v krátkosti nastíní cíle a východiska projektu. V Di-XI (Dissemination – Exploitation) se jedná o spolupráci knihoven se společnostmi zabývajícími se celoživotním vzděláváním v celé šíři jeho spektra: od jazykových či počítačových kurzů po specializovanou školení jako například bezpečnost práce či vypracovávání grantových žádostí. V překladu jde doslova o šíření (dissemination) a využití (exploitation) informací, postupů a hmotných artefaktů (učebnic, skript, programů, filmů...), které nezbytně takové činnosti doprovázejí.

Knihovny mohou v tomto směru sloužit jako archiv výsledků jednotlivých projektů, ale přirozeně by bylo efektivnější využít všechny jejich

prostředky. Mohou se tedy na projektech podílet jako propagátoři, kurzy se mohou konat v jejich prostorách a do všeho mohou být začlenění i knihovníci a přirozeně také technické a znalostní zázemí knihoven. V současnosti k podobné spolupráci ovšem dochází spíše zřídka. Cílem několikaletého projektu tedy bylo zjistit *proč* a pomocí cílených akcí vyzkoušet, nakolik by taková spolupráce byla pro obě strany přínosná.

Místa za řečnickým pultem se zmocňuje zástupkyně nizozemské knihovny v Bredě. Problémy a výzvy, s nimiž v určitých částech města bojuje Knihovna města Ostravy, mi rázem nepřipadají zas tak palčivé. I přes fakt, že Breda je malé městečko, musí dnes a denně zápolit s tím, jak se co neúčelněji zapojit do boje s negramotností, nezaměstnaností a obecně začleněním převážně muslimské přistěhovalecké minority do běžného provozu. Zájemcům se snaží například prostřednictvím počítačových kurzů pomáhat ve

Vyhledka z vrcholu „disneyovské korunky“ je opravdu úchvatná

zvýšení kvalifikace na trhu práce. Knihovna zde slouží jako neutrální prostředí, které snáze „dosáhne“ na skupiny, jež by jinak třeba i z prostého pocitu studu nikdy nepřiznaly, že mají problémy s funkční gramotností či základy ovládnání PC.

V sekci konference nazvané *Best Practices* se prezentují jednotlivé účastnické země, potažmo knihovny, se svými úspěchy či neúspěchy se zkušebními projekty. Česká strana je zastoupena společností Sedukon. Jejím výsledným počinem byly záložky sloužící jako poutač a informační zdroj k různým vzdělávacím činnostem. Jako další výstup prezentovali webové stránky sloužící k zaučení nových zaměstnanců v oblasti bezpečnosti práce. On-line jazykové kurzy, s nimiž se rovněž počítalo, byly nakonec z projektu kvůli různým potížím bohužel vyčleněny.

Srbům se povedlo realizovat hned několik zajímavých nápadů. Věnovali se práci s nezaměstnanými, učili je, jak správně sepsat životopis i pracovat s informačními zdroji. V další fázi se pomocí e-kurzů zaměřili přímo na knihovníky, které školili v digitalizaci kulturního dědictví země. V rámci akce nazvané *Miss representation* se věnovali

pozvednutí role ženy ve společnosti. Genderová rovnoprávnost byla spolu s bezpečností práce, interkulturní komunikací a využitím IT pro učení jedním ze základních pilířů projektu Di-XI. Důraz byl kladen hlavně na důležitost celoživotního vzdělávání a občanskou angažovanost žen. Kurz *Languageee* zase propojil mladé studenty VŠ, kteří v rámci svého volného času učili v prostorách knihovny zájemce svůj rodný jazyk.

Další zúčastnění pocházejí z Řecka. Pracovníci knihovny se v rámci projektu *Terno* zaměřili na řešení romské problematiky v oblasti města Ilion. Knihovníci se soustředili na mladší generaci, pro kterou uspořádali několik exkurzí do knihovny, workshopy a další návazné akce. Knihovny byly zásobeny novými dokumenty lákavými pro dětské čtenáře a na celé věci se podílely rovněž rozsáhlou informační kampaní.

Dále se představil zástupce Evropské asociace pro vzdělávání dospělých, který prezentoval práci svého úřadu v rámci EU. Soustředil se hlavně na objasnění krize současného vzdělávání dospělých, na které má podíl současná ekonomická krize a nedostatečné docenění neformálního vzdělání, jež nevede k titulu či akreditaci. Stejnou měrou se ovšem projevuje konkurence masmédií, PC a internetu, které nám ukrájí čím dál větší podíl z volného času.

Ve workshopové části se naše česká skupinka trhá a my tak máme možnost vyzkoušet si v praxi aktivní znalost angličtiny. S kolegyněmi z řecké a italské knihovny společně vymyslíme jednotlivá *pro* a *proti* spolupráci LLP (life long learning programme) společností s knihovnami. *Pro* mluví jistě stabilní síť knihoven, kterou lze k podobným účelům snadno využít, fungující systém práce s informacemi, technické zázemí a profesionalita knihovníků, stejně jako osobní a cílený přístup, který mohou zaměstnanci při propagaci LLP zapojit. Nicméně se mi zdá, že v tomto ohledu knihovna více dává, než dostává, ačkoliv práce s informacemi, vzdělávání a shromažďování výsledků takovéto činnosti je jistě nedílnou součástí knihovnické práce. Jedním z velkých schodů, které je třeba při vzájemném navazování kontaktů překročit, je do značné míry odlišná terminologie knihoven a managerů LLP. Také použití ISBN a ISSN není u výsledků různých projektových materiálů zcela samozřejmé. Chronické podfinancování by se podle některých účastníků da-

Jednotlivá patra jsou propojena schodišti, eskalátory a výtahy. Popravdě: po několika patrech jsem se přestal orientovat, ve které části budovy se zrovna nacházíme. Nic pro osoby náchylné k závratím (foto dole)

lo řešit právě navázáním spolupráce knihoven s LLP a vyhlášením společných projektů, na něž se dají dále čerpat prostředky z místní samosprávy či EU.

Po závěrečném rozdělování cen za „Excelenci při propagaci celoživotního vzdělávání“ (kolega z Kroměříže je značně překvapen) se ještě účastníci projektu vzájemně trochu „poplácají po zádech“ v panelové diskusi.

Po ukončení konference jsme se mohli těšit ještě na prohlídku nové národní knihovny. Vpravdě monstrózní budova ze skla, oceli a ušlechtilého dřeva je novým zážitkem nejen pro návštěvníky, ale i pro samotné zaměstnance. Přibyla jim

spousta práce, mezi kterou patří i pořádání pravidelných prohlídek pro případné zájemce. To vše při běžné knihovnické práci a se stávajícím počtem kolegů. I z tohoto důvodu jsme vděční za čas, který nám jedna z knihovnic věnuje.

Vzácný starožitný globus, kvůli kterému musela být demontována část bezpečnostní stěny

Světlovody vedou z koruny knihovny a zajišťují dostatek světla i v případě výpadku elektřiny

Čtyři a půl milionu dokumentů, kterými knihovna disponuje, není k dispozici k volné výpůjčce. Knihovna funguje na principu studovny. Čtenáři mají rovněž možnost využívat studijních koutků s vybranými tituly

A na závěr jedna z nejfotografovanějších pamětihodností Rigy – Dům Černohlavců

Konference Di-XI byla jistě zajímavým zážitkem nejen pro svou exotickou lokaci. Myšlenka spolu-

práce vzdělávacích společností s knihovnami je zajímavá. Je však třeba podchytit některé detaily a učinit nabídku LLP zajímavější i pro knihovny. Nicméně zkušenosti z několika evropských zemí ukazují, že to jde. Nedá se samozřejmě z mé pozice pozorovatele říci, který projekt dopadl opravdu úspěšně a kde se jeho realizátoři jen oháněli potištěným papírem a několika fotkami. Bližší spolupráce institucí, z nichž se každá zaměřuje na vzdělávání, shromažďování znalostí a jejich další šíření, se však zdá být jako zcela logický krok. Jen z knihovníků by se nejspíše museli stát do značné míry organizačně schopní manažeři, kteří se neztratí v dravém proudu komerčního vzdělávání.

Svět viděný zpomaloučka s Janem Drdou

DRDA, Jan.
Svět viděný zpomaloučka:
Fejetony z let 1939–1943.
3. upravené a doplněné vydání.
Příbram: Knihovna Jana Drdy, 2015.
ISBN 978-80-86937-49-6.

Jak jinak než vydáním jeho knihy lze uctít významné jubileum spisovatele. Janu Drdovi by bylo 4. dubna 2015 sto let. Pro tuto významnou příležitost jsme ve spolupráci s autorovou rodinou vybrali knížku fejetonů *Svět viděný zpomaloučka*. Přestože jde o texty staré více než 70 let, mají současnému čtenáři stále co říci. Některé jsou dokonce velmi aktuální. Jde o knihu, která přes své kvality není příliš známá. To vše jsou důvody, proč jsme se rozhodli znovu vydat právě tento titul.

Pro knihovnu, která od roku 1990 nese autorovo jméno, i pro její čtenáře, je dílo Jana Drdy stále živé a v mnoha směrech velmi aktuální. Zejména svým regionálním charakterem, v němž se objevuje téma hornictví, maloměšťáctví, vesnického chrapounství i dobřáctví, laskavost srdce prostého lidu i připomenutí pahorkaté a lesnaté krajiny Podbrdská, ale i svým květnatým jazykem. Drdovy texty oslovovaly čtenáře všech věkových kategorií, ve své tvorbě se pohyboval napříč literárními žánry, od pohádek, povídek, reportáží, fejetonů a románů až k dramatu. Tento skvělý vypravěč byl ovlivněn svým původem a dětstvím v chudé rodině v malém městě, což se projevilo

silným sociálním citěním a odrazilo se kromě literárních prací i v jeho politických názorech a postojích.

Svět viděný zpomaloučka je sbírkou fejetonů, jež Drda publikoval v letech 1939–1943 v Lidových novinách, knižně vyšly v letech 1943 a 1944. Jako redaktor kulturní rubriky v napjaté válečné době vyhledával náměty, které by nezakázala cenzura. Líčením zdánlivě banálních skutečností se snažil povzbuzovat a uklidňovat čtenáře. Vyzdvihuje manuální zručnost českého člověka, sepětí jeho života s krásnou přírodou, s historickými reáliemi města. Pohrává si s jadrným lidovým jazykem. Fejetonům nechybí vtip ani pointa. Z jednotlivých témat si dnes můžeme

učinit plastický obrázek života v prvorepublikovém městě i vesnici.

Nové vydání knihy přepracoval, upravil a o několik dalších fejetonů doplnil Petr Drda. Soubor rozdělil do tří celků – *Beznaděj, vzdor a naděje, Příbram, městečko dětství, Matka měst a matka řek a Půvab nehonosné země*. Pojmenování jednotlivých částí vystihuje tematické zaměření fejetonů, obrat ke kořenům národa a domoviny, k odvěkým hodnotám, které český národ vždy tmelily a povzbuzovaly v dobách ohrožení. Celé sbírce vévodí závěrečný fejeton, který nadčasově nabádá k trpělivosti, rozvaze a klidu. Proto po něm sbírku autor kdysi pojmenoval. Je snad nejvíce ze všech aktuální i pro dnešní čtenáře. Jan Drda zde trpce konstatuje: „Lidé ztratili čas na podívanou při těch nejlepších příležitostech. Celá generace moderních básníků už neuvidí z okének expresních vlaků ani polovičku. Svět se nám ztratil zrovna v těch nejpůvabnějších věcech, v perspektivě pěšího chodce či kočárového cestujícího, a naplno nám tu ztrátu nenahradí ani nejdokonalejší filmový snímek. Básníci, CESTUJTE ZPOMALOUČKA!

mělo by být napsáno na všech rozcestích světa, když už je ostatní lidi těžko přemlouvat a přesvědčovat. Ale ani básníci se už nevzdají svého rychlíku. Jen někdy v nich mimo jejich vědomí propukne rudiment pomaloučkého vidění světa, a pak se potulují aspoň od Karlových lázní k Národnímu divadlu. Nu nešť, i ten kousíček je k něčemu dobrý: poznají aspoň z vlastního názoru, že je Vltava zeleně špinavá a že mají kachny placatý zobák.” Zastavme se tedy i my v našem chvatu a rozhlédněme se pozorně kolem sebe. Možná zjistíme, že není tak důležité stihnout vše, že je podstatnější vidět opravdový svět kolem sebe.

Citlivá jazyková úprava zachovává původní ráz textu. Pro mladou generaci bude možná tento styl zastaralý a poněkud vyumělkovaný, ale ponechává si svou dobovou autentičnost. Do tisku knihu připravil Vladimír Pistorius. Na obálku byla použita fotografie Jana Drdy z jeho mladých let. Doufáme, že kniha potěší i náročnější čtenáře.

NADĚŽDA ČÍŽKOVÁ cizkova@kjd.pb.cz

Již třetí italská dobrovolnice v ústecké knihovně

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem pokračuje i v letošním roce ve spolupráci se zahraničními dobrovolnicemi v rámci projektů *Evropské dobrovolné služby*, které od ledna 2014 nově spadají pod vzdělávací program Erasmus+. **Do Čech 3. února 2015 přiletěla pětadvacetiletá Giulia Manzella**, opět Italka, která bude pracovat jako třetí zahraniční dobrovolnice v naší knihovně.

Ředitel knihovny Aleš Brožek, Giulia Manzella a Zuzana Čermáková

Giulia absolvovala Mezinárodní studia na univerzitě v Bologni a následně pokračovala v tomto oboru na univerzitě v Turíně. Mimo předmětů týkajících se mezinárodního práva, ekonomiky, mezinárodních vztahů a politiky Evropské unie se také učila angličtinu, francouzštinu a základy němčiny a arabštiny.

Giulia pracovala během svých studií v jednom z oddělení univerzitní knihovny v Bologni. Knihovnické prostředí a některé z knihovnických činností pro ni tedy nejsou neznámé. V rámci spolupráce s ústeckou knihovnou se zapojuje nejen do půjčování knih v některých odděleních knihovny, ale též do několika

akcí, které bude knihovna pořádat pro veřejnost. Pomáhat bude i při organizaci schůzek *Anglického klubu*, který v knihovně vznikl v roce 2012.

Dobrovolnice bude v ústecké knihovně do 3. srpna 2015. Rádi bychom, aby během svého pobytu uspořádala alespoň jednu prezentaci pro veřejnost o svém rodném městě Modena a o regionu Emilia-Romagna, do kterého její rodiště patří. A pokud bude nápad a prostor, mohou se návštěvníci knihovny těšit také na menší výstavu.

Tento projekt byl realizován za finanční podpory EU

(opk)

Knihovny Západočeského muzea v Plzni

Muzejní knihovna se zaměřovala na akvizici historického fondu (dnes pod označením sbírkový fond Staré tisky) již od svého vzniku. V *Jednácím a domácím řádu obecního musea Plzeňského* z roku 1880 je jako první oddělení jmenována knihovna. Kuratorium v té době také ukládá muzejnímu úředníkovvi Antonínu Baumovi, aby opsal nejstarší kroniku o Plzni, půjčenou z Českého zemského muzea v Praze, a další historické písemnosti. Jedním z prvních nákupů pro muzeum¹ byl tisk plzeňského tiskaře Mikuláše Bakaláře z roku 1511 – Guarino Veronensis, *Vocabulář* [Knihopis 2801]. Tolik jen pro připomenutí toho, jak muzejní knihovny od počátků budovaly a ochraňovaly ty cennosti, které získaly různými způsoby během let.

Dnes bych rád čtenářům představil jinou knihu, kterou (jako mnoho dalších) považujeme za své „rodinné stříbro“. Jde o titul *Legenda aurea*, česky *Pasionál* čili *Knihy o životech svatých*. Velmi čtivé dílo dominikána Jakuba de Voragine, sepsané ve 13. století, bylo převedeno do češtiny snad na přání Karla IV. Vyprávění o osudech nejvýznamnějších světců, o jejich skutcích, trápeních a mnohdy tragických koncích, byla lákadlem pro všechny kategorie tehdejších čtenářů. Oblíbenost textu byla jistě pro tiskaře dostatečným argumentem pro vydání. Titul, který je v literatuře mnohokrát popsán a v bibliografii uveden pod označením Urb-XXIV, je v českých knihovnách dochován v 15 exemplářích. Tak snad nebude nutné popisovat krásný tisk toho neznámého tiskaře, kterého jsme si zvykli označovat jako Tiskaře Arnoštových Statut. Jeho vydání je v posledních studiích datováno do konce osmdesátých let 15. století² a je známo, že je jedním z posledních českých tisků plzeňské tiskárny.

Náš exemplář je však vzácný nejen svým původem (tím, že patří do skupiny českých prvotisků), nejen tím, že je produktem první české tiskárny (navíc plzeňské), ale i dalšími prvky, které se pokusím popsat. Pokud by tato kniha stála v řadě běžných tisků z konce 19. či počátku 20. století, nikdo by si jí nevšiml. Poloplátěná vazba z lepenkových desek potažených červenohnědým mramorovaným papírem, na hřbetu a rozích s černým knihařským plátnem, nijak nevybočuje z obvyklého vkusu zmíněné doby. Na hřbetu je sice zlatě vyznačen název „Passional aneb Životy svatých“, pod tím s upřesněním „Tisk plzeňský“, ale ani to by myslím čtenáři nenapovědělo, o jakou vzácnost se jedná. Navíc znalec z publikovaného popisu³ ví, že exemplář je značně defektní, chybí mu úvodní složky, řada jednotlivých listů, několik jich je ve vázání na chybná místa, více je jich potrháno a neuměle podlepeno obyčejným papírem. Ale tady se již dostáváme k oněm znakům, které jsou příčinou naší chlouby. Jsou to stopy po dřívějších majitelích. Hned za přední předsádkou je ve vázání list, který, jako snad původní předsádkový list, sloužil pro rukopisné poznámky. Nejrozsáhlejší je text asi z 2. poloviny 17. století o znameních ohlašujících konec světa a den posledního soudu. Neznáme onoho pisatele ani netušíme, jaké okolnosti jej přiměly text napsat. Ale již na druhé straně onoho listu nalézáme jména některých z dřívějších majitelů. Rodina Rybáků nám tu defiluje pod svými jmény, aniž tušíme jejich vzájemné vztahy. Jozef, Václav, Bartoloměj, Jan nebo Mariana, Kateřina, Barbora a Maria – nevíme, kdo byl syn, kdo matka či sestra. Víme jen, že tu knihu měli v rukou, četli a předávali si ji z generace na generaci a svými podpisy posílali zprávu do budoucna.

Na jednom listu je utržen roh téměř z poloviny strany. Vyspraven je podlepením čistým papírem, na který kdosi vepsal „Svatá kniha na památku“. Byla i pro něj takovou vzácností, že považoval za nutné ji takto označit? Asi to bylo jen jeho náhlé pohnutí, naléhavý pocit, který jej přinutil vzít pero do ruky a psát. Věděl, že to nikdo, pokud by nenalistoval příslušnou stránku, nevidí. Hned z druhé strany onoho papíru jsou dochována jména dalších čtenářů. Možná byli majiteli, snad ji měli jen půjčenou, v každém případě připojili své podpisy. Tak čteme jméno Josefa Petra z Míšova. Ta obec stále existuje, asi 11 km za Spáleným Poříčím na úpatí Brd. Možná i potomci tohoto rodu by se tam našli. Dalším jménem je Jan Komanec z Chynína. I tato obec, dnes již velmi malá, existuje. Je částí obce Čížkov a nachází se vlastně nedaleko Míšova. Již ve 14. století se připomíná jako majetek pánů z Rožmitálu,

pak střídá majitele a v roce 1531 zde po katastrofální epidemii moru zůstali jen tři lidé. Nebyl jeden z nich, pod dojmem prožitého, pisatel dané vize konce světa? A ještě jedno jméno je zapsáno – Anna Sladkova. Bez udání původu či místa. Jen ze způsobu psaní se lze dohadovat, že tyto zápisy patří do 18. či 19. století. Snad jeden z nich (možná všichni) podtrhl tak hojně červeným inkoustem tištěný text a vpisoval tam své výklady a opravy zastaralých slov.

Na jiné stránce je zapsán bez linkové osnovy jakýsi hudební motiv, uvedený houslovým klíčem s vyznačeným ¾ taktem a řádkou not. Bez autora, bez datace je tu kousek melodie, kterou nám neznámý posílá z bezčasí. Dalším zajímavým poselstvím, přesněji snad zprávou, je ovšem zápis na předním předsádkovém listu. Píše zde Josef Strnad, tehdejší pracovník muzea, o tom, jak tuto knihu koupil. Píše: „Koupeno od sedláka z krajiny Plaské, který přinesl to darem do musea. Seznáv jak cenná to kniha, dal jsem mu 5 zl. závdavkem aby přinesl též začátek a konec a že mu za každý list zaplatím po 1 zl. Však více ani sedlák ani kdo jiný nepřišel.“ Pozoruhodné jsou zde dvě věci – jednak to, že muzejní pracovník dává sedlákovi 5 zlatých, přestože knihu přinesl jako dar. A dále vysoká nabídka 1 zlatého za každý list (chybělo více jak 100 listů), který by ještě donesl. Ale již nikdo nepřišel. A tak nám stále chybí oněch 100 listů a stále doufáme, že z krajiny Plaské, případně jiné, přijde někdo s balíčkem chybějících listů, i když mu již ten slíbený 1 zlatý za list těžko vyplatíme.

Nechtěl jsem psát knihovědné pojednání o našem prvotisku. Pokusil jsem se naznačit, jak složité jsou osudy knih. Jak k nám jejich majitelé či čtenáři prostřednictvím svých stop a znamení promlouvají přes staletí. Jak lze sledovat kontinuitu kultury, předávané z pokolení na pokolení, jak knihy oslovovaly své čtenáře. Snad i to nám poslouží k tomu, abychom kontinuitu stále udržovali a stále nacházeli vnímavé čtenáře.

ILA P. ŠEDO isedo@zcm.cz
 Obrazová příloha viz 3. str. obálky

- 1 Na předním předešlém se dochoval vpis: „Kniha tato zakoupena pro obecní museum města Plzně prostřednictvím knihkupectví I. Schiebla v Plzni 18²/.80 za 40 zl. r.č.“
- 2 BOLDAN, K. *Záhada Kroniky trojanské: počátek českého knihtisku*. Praha: Národní knihovna, 2010, s. 52.
- 3 HEJNIC, J. *Soupis prvotisků Západočeského muzea v Plzni*. Plzeň: Západočeské muzeum, 2000, s. 56–57.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
 obrácíme se také na Vás s výzvou zapojit se do rubriky **Z pokladů...**,
 která má v časopise *Čtenář* své čestné místo již třetím rokem.
 Máte v knihovním fondu jedinečnou sbírku, zajímavé dokumenty, historické poklady či jiné unikátnosti?
 Neváhejte a dejte o nich vědět ostatním. Prezентуйте svoji knihovnu tím, co v sobě ukrývá.

Do našeho seriálu přispělo již mnoho knihoven různých typů, zaměření i velikostí a my se těšíme také na tu Vaši.

Vše potřebné ke spolupráci rádi sdělíme, obracet se na nás můžete prostřednictvím e-mailu ctenar@svkkl.cz.

VÝZVA

Vaše redakce

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- ➔ Benchmarking knihoven a vše co o něm potřebujete vědět...
 - ➔ Knihovnickem náhodou... a navždy
 - rozhovor s Bohdanem Volejníčkem z Knihovny města Ostravy
 - ➔ Z POKLADŮ... Knihovny Národní galerie v Praze
 - ➔ PRÁVNÍ PORADNA: Revize knihovního fondu ještě jednou a další příspěvky

Knihovna Policejní akademie České republiky v Praze

Policejní akademie ČR v Praze (ve zkratce PA ČR) je státní vysokou školou univerzitního typu. PA ČR byla zřízena dne 1. ledna 1993 zákonem č. 26/1993 Sb. a je organizační složkou státu. Jejím zřizovatelem je Ministerstvo vnitra ČR. PA ČR realizuje v prezenční nebo kombinované formě bakalářský (Bc.), magisterský (Mgr.) a doktorský studijní program (Ph.D.). Studium v každém z nich je ukončeno soubornou státní zkouškou z vybraných předmětů a obhajobou bakalářské, diplomové nebo disertační práce. V akademickém roce 2009 až 2010 byla PA ČR udělena akreditace na habilitační řízení a v letošním akademickém roce 2014/2015 na rigorózní řízení.

Studovna vědecké knihovny

PA ČR se člení na Fakultu bezpečnostního managementu a Fakultu bezpečnostně právní. Obě mají sídlo shodně se sídlem PA ČR. Policejní akademii mohou studovat nejen policisté ve služebním poměru, ale i zaměstnanci ministerstva vnitra a ostatních resortů, jejichž složky rovněž uskutečňují ochranu práva. Škola je otevřena i civilním uchazečům, kteří po dosažení středoškolského vzdělání mají zájem studovat na vysoké škole s bezpečnostně právní problematikou.

Absolventi PA ČR naleznou uplatnění v odpovídajících stupních řídicích funkcí a specializovaných profesí v resortu ministerstva vnitra, Policie ČR, v obecních a městských policích,

ve Vojenské policii, Celní správě, Bezpečnostní informační službě, Vězeňské službě, ale i v soukromých bezpečnostních službách. Civilní absolventi se po ukončení studia mohou ucházet o přijetí do služebního poměru u Policie ČR nebo se uplatní jako řídicí pracovníci a specialisté při zajišťování bezpečnosti ve veřejném a soukromém sektoru bezpečnostních služeb, v průmyslu, peněžnictví a v jiných hospodářských oborech. Uplatnění nacházejí také jako pracovníci úřadů státní správy a místní samosprávy.

KNIHOVNA

Knihovna Policejní akademie v Praze (dále jen knihovna) je celoškolským pracovištěm PA ČR. V organizační struktuře je začleněna do sekce kvestora. Knihovna je vysokoškolskou knihovnou, která svými informačními fondy, odbornou knihovnickou a informační činností a v souladu s informační gescí školy saturuje všechny studijní programy akreditované na PA ČR i informační potřeby a požadavky pedagogických, odborných a vědeckých pracovníků univerzity. Na základě zákona č. 257/2001 Sb. je zapsána v evidenci veřejných knihoven Ministerstva kultury České republiky se statutem specializovaná knihovna a své služby poskytuje nejen interním uživatelům a pracovníkům resortu MV ČR a Policie ČR, ale je přístupná i široké veřejnosti. Knihovna realizuje odborné knihov-

Výpůjční sál

nické a informační činnosti včetně profilování fondu se zřetelem ke specifikám odborného zaměření univerzity.

Informační gesce knihovny pokrývá většinu témat bezpečnostního systému státu v kontextu vnitřní a vnější bezpečnosti s důrazem kladeným na činnost bezpečnostních složek. Stěžejními studijními předměty jsou bezpečnostní vědy, forenzní vědy s důrazem na kriminalistiku a kriminologii, jakož i většina odvětví práva – například teorie práva, trestní právo, policejní právo, soukromoprávní disciplíny, veřejnoprávní disciplíny.

Struktura knihovny

Vnitřní strukturu Knihovny PA ČR tvoří tři dílčí knihovny:

- vědecká knihovna,
- studijní knihovna,
- speciální studijní knihovna.

Vědecká knihovna je umístěna v budově rektorátu a je centrálním knihovnickým pracovištěm PA ČR. V nedávné době prošla ve dvou etapách komplexní rekonstrukcí, včetně instalace nového mobiliáře. Ve výpůjčním sále je k dispozici sedm uživatelských PC s přístupem do on-line katalogu. Ve fondu vědecké knihovny je uložena odborná literatura, periodika domácí i zahraniční provenience, kompletní Sbírka zákonů od roku 1918 a v jednom výtisku učebnice a skripta z vlastní produkce PA ČR, které jsou určeny pouze k prezenčnímu studiu ve studovně vědecké knihovny, kde je k dispozici 20 studijních míst. Slouží k prezenčnímu studiu bohatého fondu encyklopedického a slovníkového charakteru (téměř 4000 svazků). Zajímavá je i sbírka encyklopedické literatury o zbraních a střelivu české i zahraniční provenience.

Studijní knihovna je umístěna v učebním bloku a zpřístupňuje uživatelům především z řad studentů PA ČR učebnice, skripta a další učební pomůcky určené k absenčnímu studiu. Rovněž zde jsou ve studovně návštěvníkům knihovny k dispozici uživatelské PC s přístupem do on-line katalogu a 16 studijních míst.

Speciální studijní knihovna je umístěna taktéž v učebním bloku. V této části knihovny jsou uloženy dokumenty resortního charakteru

a vysokoškolské kvalifikační práce studentů PA ČR, určené pouze k prezenčnímu studiu.

Fondy

Knihovna má ve svých fondech více než 136 000 svazků, odebíráme 67 titulů odborných periodik, z toho 53 titulů českých a 14 zahraničních. Vzhledem k dispozičním možnostem knihovny není fond vystaven ve volném výběru.

Knihovna provozuje on-line katalog, prozátím v systému T-Series. V roce 2013 byly zahájeny přípravné práce na konverzi do open source systému KOHA. Katalog knihovny je veřejně dostupný na webových stránkách Policejní akademie (www.polac.cz).

KNIHOVNICKÉ A INFORMAČNÍ SLUŽBY

Rešeršní a referenční služby

Tyto služby poskytuje knihovna uživatelům vědeckých informací na základě dokumentačního zpracování odborných periodik domácí a zahraniční provenience i s cílem vytvářet a doplňovat bibliografickou, oborově úzce specializovanou bázi dat. V databázi je uloženo téměř 60 000 záznamů. Obsahuje i komplexní zpracování časopisů *Československá kriminalistika* (od roku 1968, od roku 1993 *Kriminalistika*) a *Kriminalistického sborníku* (od roku 1957).

Z odebíraných tuzemských a zahraničních časopisů, denního tisku, sbírek zákonů a věstníků je v oblasti dokumentační činnosti zpracováváno celkem 50 titulů časopisů a denního tisku, z toho 40 časopisů tuzemské a deset zahraniční provenience.

Rešeršní činnost

V rámci rešeršní činnosti zpracováváme pro uspokojení informačních potřeb a požadavků našich uživatelů jak rešerše jednorázové, tak ARI profily (adresné rozšiřování informací). Ty jsou aktualizovány s půlroční nebo čtvrtletní periodicitou, kterou je na základě individuálního přání uživatele možno měnit. V současnosti obsluhujeme 40 titulů ARI profilů a jejich počet je dlouhodobě téměř neměnný. K rešeršní činnosti využíváme nejen vlastní bázi dat, ale i zdroje jiných, informačním profilem příbuzných institucí a elektronických zdrojů.

Metodická a informační výchova

V rámci metodické a informační výchovy organizuje vedení knihovny pro knihovníky a informační pracovníky interní odborné semináře, které napomáhají zvyšování odborných znalostí pracovníků knihovny. Jsou zaměřeny na:

- novinky v oblasti ICT,
- seznamování pracovníků knihovny s obsahem vybraných odborných knihovnických akcí (INFORUM, Knihovny současnosti, konference SKIP, konference Asociace knihoven vysokých škol Bibliotheca Academica), probíhají návštěvy odborných přednášek, veletrhů a výstav zaměřených na informatiku, knihovnictví a knižní produkci, pravidelná účast na seminářích a prezentacích týkajících se zahraničních databází ProQuest, Eifel Direct, Gale (součást koncernu Thompson) apod.

Publikační činnost

V rámci interní publikační činnosti vydává knihovna pravidelně ročenku *Přehled publikační činnosti pracovníků Policejní akademie ČR*.

Citační databáze

Pro potřeby akademických pracovníků byl koncem roku 2010 knihovnou zakoupen nový software pro evidenci ohlasů na jejich publikační činnost (tzv. citační rejstřík), systém Profilib od firmy CEIT, s. r. o., se sídlem v Bratislavě.

V roce 2011 začalo postupně ukládání dat do tohoto systému, v němž se stále pokračuje. Ukládány jsou průběžně citace z publikací nově přijatých do evidence knihovny a z periodik odebíraných knihovnou v běžném roce. Zpětně byla postupně ukládána i data z vybraných stěžejních periodik od roku 2000 včetně. Jedná se o tyto tituly: *Československá psychologie*, *Karlovarská právní revue*, *Kriminalistický sborník*, *Kriminalistika*, *Obrana a strategie*, *Právník*, *Právo a rodina*, *Psychologie dnes*, *Security magazin*, *Trestní právo a Vojenské rozhledy*.

Do automatizovaného systému ProfEPC jsou ukládány nejen pravé citace (tj. v textu zveřejněný odkaz na určitou stranu příslušného díla), ale také odkazy na díla akademických pracovníků PA ČR, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury v závěru časopiseckého článku, monografie apod. Nikdy se nebude jednat o úplný výčet publikovaných citací daného díla

a autora. Vždy to bude pouze výsek, který se podaří zachytit pracovníkům knihovny. Slouží akademickým pracovníkům při zajištění podkladů pro doplnění požadavků potřebných k jejich profesnímu růstu.

Seznam citací akademických pracovníků Policejní akademie ČR je od roku 2013 součástí *Přehledu publikační činnosti pracovníků PA ČR v Praze*. Na požádání jsme připraveni podobný seznam připravit pro každého jejího akademického pracovníka.

On-line dostupné informační zdroje

(dostupné pouze z počítačů umístěných na PA ČR v Praze)

— **Elektronicky dostupné časopisy (do konce roku 2006):**

Biotechnology Journal, ChemMedChem, Contrast Media and Molecular Imaging,

Security Journal (Tento časopis je k dispozici i v tištěné formě ve vědecké knihovně. Nově je k dispozici elektronická forma s retrospektivou šest let.), Journal of Forensic Sciences,

The British Journal of Criminology, Criminal Justice and Behavior, European Journal on Criminal Policy and Research, Howard Journal of Criminal Justice, Policing: An International Journal of Police Strategies and Management, Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention.

— **Elektronická publikace** vydavatelství Kluwer: Handbook of Justice Research in Law.

— **Další zajímavé volně dostupné informační zdroje** jsou uvedeny na webových stránkách knihovny, například:

MEOS – databáze vybraných titulů (provenience Rakousko) časopisů s přístupem do plných textů,

WCJLN – stránky World Criminal Justice Library Network obsahují informace o nejrůznějších oborových zdrojích,

NCJRS – stránky národního referenčního servisu pro obor trestního práva (USA), zdroj oborových informací,

Center for Problem-Oriented Policing analýzy, příručky, publikace, články, interaktivní moduly pro analýzu problémů, prevence kriminality, policejní činnost, pomůcky, průzkumy,

ICPC – International Centre for the Prevention of Crime – volně přístupné publikace s touto tematikou.

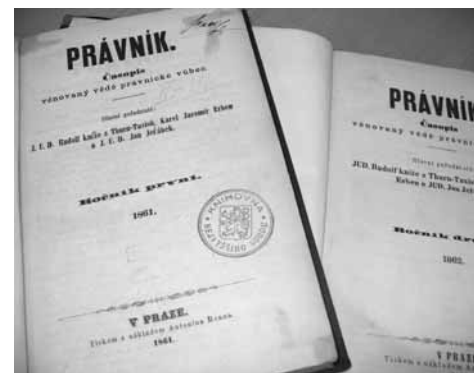
ZAJÍMAVOSTI VE FONDU KNIHOVNY

Oblast právnické literatury:

- časopis *Právník* (kompletní řada od prvního ročníku, tj. od roku 1861),
- výběr z pozůstalostní knihovny profesora JUDr. Vladimíra Solnaře, DrSc. (obor trestního práva),
- výběr z pozůstalostní knihovny akademika Václava Vaněčka (obor dějiny státu a práva),
- Sběrka zákonů v tištěné verzi (kompletní řada od 1918–dosud),
- téměř úplná sbírka učebnic trestního a správního práva vydaných po roce 1945,
- učebnice z různých oblastí práva z období první republiky.

Oblast kriminalistické a policejní literatury:

- zásadní profilové časopisy v úplnosti,

Časopis Právník

Foto archiv knihovny

Encyklopedie ke studiu

- *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi* (dříve *Československá kriminalistika*),
- Kriminalistický sborník (1957–dosud),
- Knihnice pro kriminalistiku (1952–1956),
- *Kriminalistika: revue pro kriminologii a trestní právo* (1946–1949),
- starší literatura o kriminalistice a policii z převzatých knihoven některých zrušených složek ministerstva vnitra (české i zahraniční provenience),
- výběr z knihovny generála profesora JUDr. Jána Pješčaka, DrSc. (obor kriminalistika a organizace policie),
- postupně získávaná (nákup v antikvariátu, dary, svozy) historická četnická literatura,
- časopis *Journal of Forensic Science* (1968 až 1972, 1977, 1985–dosud), často žádané kopie článků cestou MVS.

Výpůjční doba

Vědecká knihovna

Pondělí	12:00–18:00
Úterý	9:00–18:00
Středa	9:00–18:00
Čtvrtek	9:00–18:00
Pátek	9:00–12:00

Pozn. Ve zkušebním období platí, že v po–čt je otevřeno do 16.00 hod.

Studijní knihovna

	12:00–15:30
9:00–11:00	12:00–15:30
9:00–11:00	12:00–15:30
9:00–11:00	12:00–15:30
9:00–12:00	

Pozn. V době prázdnin zavřeno

Speciální studijní knihovna

Středa 12:00–18:00

Pozn. Publikace jsou půjčovány prezenčně, na základě předchozího objednání.

Samozřejmostí jsou úplné sbírky:

- skript vydávaných PA ČR,
- další produkce vydávaná PA ČR (vědecké monografie, sborníky z konferencí apod.),
- časopisu PA ČR *Bezpečnostní teorie a praxe*,
- časopisu *Policajná teória a prax* vydávaného Akadémiou Policajného zboru SR v Bratislavě,
- učebnicové produkce Akadémie Policajného zboru SR v Bratislavě.

Kontakt

Knihovna Policejní akademie ČR v Praze
Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4
e-mail: knihovna@polac.cz
tel: 974 828 533

JITKA BÍLÁ j.bila@polac.cz
IVANA CHARVÁTOVÁ, NATAŠA ŠÍŠKOVÁ

Digitalizace ve Středočeském kraji

V letošním ročníku časopisu *Čtenář* vyšlo již několik článků zmiňujících se o průběhu digitalizačních prací v jednotlivých krajích. Projekty krajských digitalizací mají společný rámec – jsou součástí větších projektů krajů, které se týkají modernizace veřejné správy, a jsou spolufinancovány z *Evropského fondu pro regionální rozvoj*. Středočeský kraj zahrnul digitalizaci a ukládání digitálních kopií dokumentů do rozsáhlého projektu *Rozvoj eGovernmentu ve Středočeském kraji* spolufinancovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci výzvy č. 08 Integrovaného operačního programu.

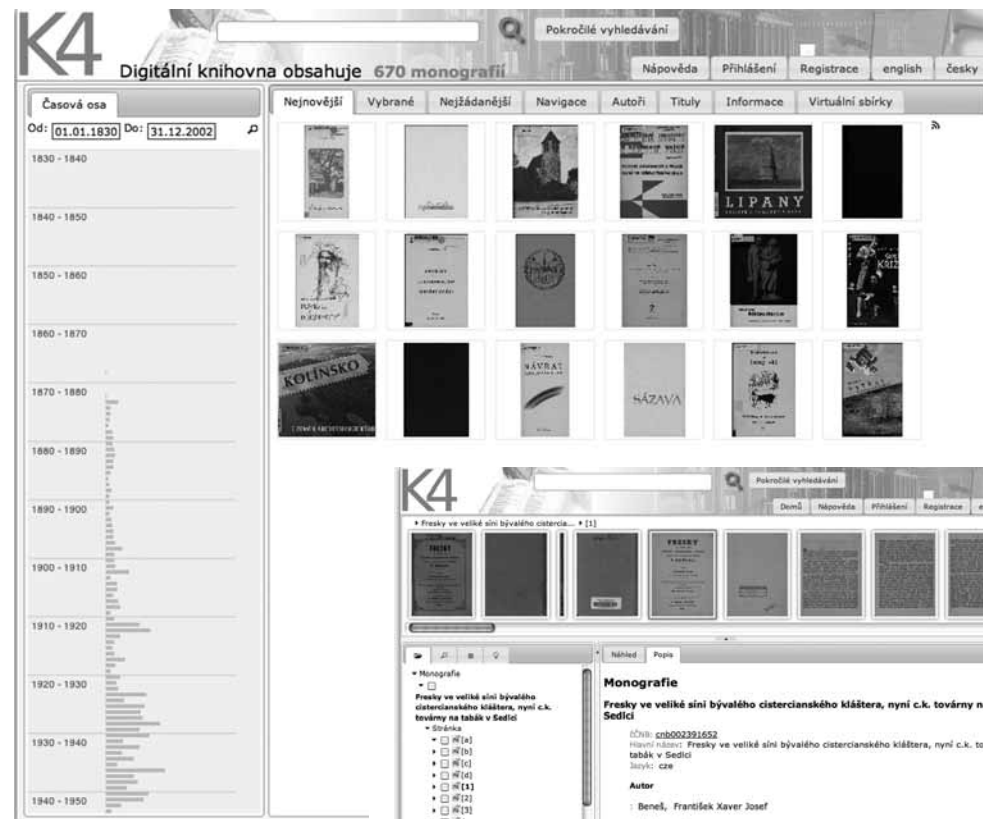
Digitalizace byla zaměřena jednak na ochranu a ochranu knihovního fondu patřícího ke kulturnímu dědictví regionu, dále také na ochranu a zpřístupnění obsahově významných úředních dokumentů obcí tam, kde hrozí nebezpečí poškození nebo zničení dokumentů z důvodu častého používání. Zvolena byla varianta digitalizace formou služby. Pracovníci Krajského úřadu Středočeského kraje (knihovnici) koordinovali digitalizační práce a v součinnosti se spolupracujícími subjekty zajišťovali přípravu materiálů k digitalizaci a jejich zpětné přebírání.

Složení fondu a spolupracující instituce

Středočeský kraj počítal zejména s digitalizací

regionálního knihovního fondu, proto si za hlavního partnera vybral Středočeskou vědeckou knihovnu v Kladně. Knihovna se stala metodickým a odborným garantem procesu digitalizace, poskytla také zázemí knihovníkům Středočeského kraje, zejména pro přípravu knihovního fondu k digitalizaci i pro koordinaci celého procesu. Pracovníci knihovny se spolupodíleli na přípravě knihovního fondu a úpravě katalogizačních záznamů potřebných pro tvorbu metadat. Knihovna byla také nejčastějším místem předávání a zpětného přebírání digitalizovaných dokumentů a místem pravidelných jednání s dodavatelem.

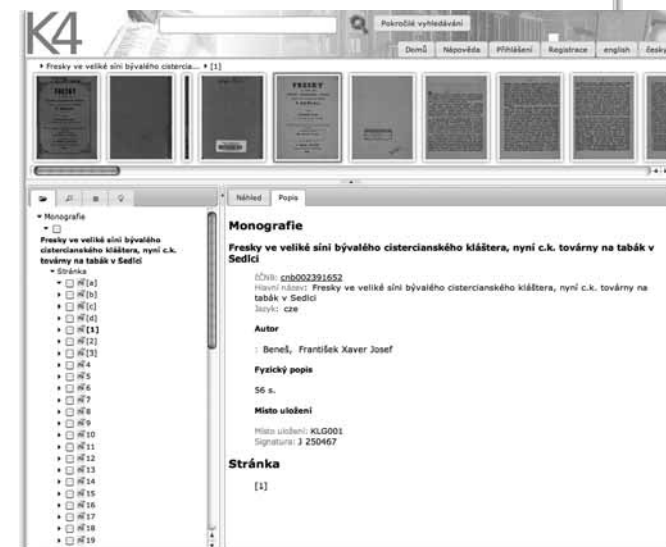
Základ knihovního fondu k digitalizaci tvořil fond Středočeské vědecké knihovny v Kladně. Nejprve byly digitalizovány starší a cennější knihy a periodika, potom výběrově další regionální fond. Ten byl doplněn o knihy, periodika a další materiály příspěvkových organizací Středočeského kraje, které o spolupráci projeví zájem. Jednalo se o třináct organizací: České muzeum stříbra, GASK – Galerie Středočeského kraje, Hornické muzeum Příbram, Muzeum Českého krasu, Muzeum Mladoboleslavska, Muzeum Podblanicka, Oblastní muzeum Praha-východ, Polabské muzeum Poděbrady, Rabasova galerie Rakovník, Regionální muzeum Mělník, Regionální muzeum v Kolíně, Sládečkově vlastivědné muzeum v Kladně,

Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy. Dalšími spolupracujícími subjekty byly některé obce s rozšířenou působností (Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mnichovo Hradiště, Neratovice, Poděbrady). Zde se počítalo s digitalizací odlišného typu materiálů – digitalizovány byly úřední dokumenty (stavební dokumentace, smlouvy, další významné úřední dokumenty, velkoformátové dokumenty), dále materiály, které mají formu svazků a patří k regionálnímu kulturnímu dědictví (kroniky, matriční knihy). Významným partnerem projektu byl také Státní oblastní archiv v Praze, respektive některé státní okresní archivy v regionu (Kladno, Mělník, Beroun). Archivy poskytly k digitalizaci fondy podle vlastního výběru, ale také podle přání a výběru spolupracujících obcí – například městské kroniky.

Průběh prací

Již bylo zmíněno, že Středočeský kraj zvolil cestu digitalizace formou služby. Ve výběrovém

Pohled do Krameria SVK v Kladně

řízení byla úspěšná firma Konica Minolta Business Solutions Czech, spol. s r. o., jejím subdodavatelem byla firma scanservice, a. s. Díky tomu, že tyto společnosti už získaly zkušenosti s digitalizací v rámci obdobného projektu v Moravskoslezském kraji, jsme pro naši práci měli „prošlapanou cestu“ – mohli jsme využít zkušeností dodavatele i cenných rad odpovědných pracovníků Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě. Proces přípravy dokumentů a katalogizačních záznamů probíhal standardně, i průběh digitalizačních prací se v mnohém podobal postupu, který popsala Mgr. M. Oravová z ostravské knihovny v březnovém čísle časopisu *Čtenář*. Specifikem v případě středočeské

digitalizace byla spolupráce s poměrně velkým počtem dalších institucí včetně obcí s rozšířenou působností. Prostor pro oslovení příspěvkových organizací Středočeského kraje a Státního oblastního archivu v Praze a pro rozšíření spolupráce o tyto instituce vznikl v souvislosti s prodlužující se dobou výběrového řízení. O to rychleji pak musela probíhat samotná digitalizace materiálů, neboť na ni se naopak čas zkrátil.

Období před podepsáním smlouvy s dodavatelem bylo věnováno přípravě materiálů k digitalizaci – zejména přípravě fondu Středočeské vědecké knihovny v Kladně. V té době se také konala koordinační a metodická jednání se spolupracujícími institucemi. Smlouva s dodavatelem byla podepsána v srpnu roku 2013, skenovat se začalo v říjnu 2013. Během následujících sedmi měsíců bylo zdigitalizováno více než 1 080 000 stran knihovního fondu a dalších dokumentů.

Složení zdigitalizovaných materiálů

Byla zpracována důležitá část regionálního fondu Středočeské vědecké knihovny v Kladně (významné monografie a periodika od 19. století do současnosti: cca 250 000 stran), výběrově v souladu s limity projektu proběhla digitalizace fondů muzeí a galerií (zejména regionálních periodik, méně monografie, dále katalogy výstav a uměleckých děl: cca 80 000 stran). Digitalizovány byly také dokumenty obcí s rozšířenou působností (cca 95 000 stran dokumentů majících formu svazků, cca 400 000 stran dalších úředních dokumentů) a materiály regionálních archivů (cca 255 000 stran).

Zkušenosti z procesu digitalizace

- Náročné bylo zvládnout zejména přípravu a digitalizaci tak velkého objemu dokumentů v krátkém čase.
- Během procesu digitalizace bylo potřeba ladit podobu výstupů u některých specifických typů materiálů, které mají sice formu svazků, ale nejsou klasickým knihovním fondem (kroniky obcí, matriční knihy).
- Bylo nutné dořešit otázku tvorby metadat u dokumentů obcí.

— U přípravy knihovního fondu Středočeské vědecké knihovny v Kladně se ukázalo, jak je důležité nepodcenit fázi přípravy – zejména přípravu katalogizačních záznamů. Jako základ pro tvorbu metadat byly po dohodě s dodavatelskou firmou použity záznamy z katalogu Středočeské vědecké knihovny, nikoli ze Souborného katalogu ČR. Předcházelo tomu předběžné posouzení obou katalogů, avšak teprve při tvorbě metadat se zjišťovala skutečná kvalita jednotlivých záznamů, a ta byla velmi proměnlivá. V této chvíli významně přispěla k úspěšnému pokračování projektu rychlá a kvalitní pomoc knihovníků kladenské knihovny při úpravě záznamů.

— U smluv o zápůjčkách chybějících čísel periodik v dalších institucích bylo potřeba zohlednit, že do procesu půjčování vstupuje nový subjekt – Středočeský kraj.

Současná situace

Díky dobré spolupráci s dodavatelskou a subdodatelskou firmou, jejich zkušenostem, pracovitosti knihovníků, kteří připravovali fond k digitalizaci, vstřícnosti a ochotě vedení i pracovníků Středočeské vědecké knihovny v Kladně i všech spolupracujících institucí se podařilo zvládnout digitalizaci velkého množství materiálů v krátkém čase.

V tuto chvíli jsou výstupy na přenosných discích předány vlastníkům dokumentů, všechny výstupy jsou rovněž uloženy v krajském digitálním úložišti. Materiály jsou naskenovány, započaly práce na zpřístupnění digitálních kopií knihovního fondu. Ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně postupně probíhá import, testování a kontrola výstupů v systému Kramerijs (verzi 5.0 – v nejbližší době se počítá s přechodem na verzi 5.0.01). Doufáme, že tyto práce bude možné zvládnout tak, aby mohly výstupy digitalizace co nejdříve sloužit uživatelům. Přestože knihovna nedisponuje množstvím vzácných materiálů z historického fondu, elektronické zpřístupnění dalších dokumentů především z regionálního fondu bude cenným rozšířením jejich služeb.

PAVLA VLKOVÁ pavla.vlkova@email.cz

Pocta spisovatelce a cestovatelce Barboře Markétě Eliášové aneb Dálky s vůní sakury

Barbora Markéta Eliášová v tradičním japonském oděvu
Ukázka z cestovního deníku (vpravo)

V prostorách Muzea ve Šlapanicích (Muzeum Brněnska) se uskutečnila velmi zajímavá výstava, která ve spolupráci s Národním muzeem – Náprstkovým muzeem asijských, afrických a amerických kultur představila návštěvníkům nevšední život první české cestovatelky a také spisovatelky **Barbory Markéty Eliášové**. Expozice s názvem *Dálky s vůní sakury. Japonsko očima první české cestovatelky kolem světa*, konaná od 17. 10. 2014 do 1. 3. 2015, prezentovala pozoruhodný život, daleké zahraniční cesty a tvůrčí počiny učitelky jazyků a pozdější spisovatelky, s konkrétními ukázkami odívání, kultury, rozličných artefaktů z jiných krajin z první třetiny 20. století. Barbora Markéta Eliášová (1874–1957), pocházející z Jiříkovic u Brna, podnikla třikrát cestu kolem světa, ale její velkou láskou se stalo Japonsko, kde také pracovala a kam se ráda vracela či poznávala tamní život. Již z jejího učitelského období se zachovala korespondence a několik

deníků, v nichž pokračovala také při svých poznávacích cestách. Napsala několik cestopisů o Japonsku – zmiňme např. *Rok života mezi Japonci a kolem zeměkoule* (1915), *Dcery Nipponu* (1924), *V Japonsku v dobách dobrých a zlých* (1925), *Rok na jižní polokouli* (1928), romány a příběhy pro mládež – *Hanako* (1944), *Japonské pohádky* (1925), *Na stříbrných křídlech mládí* (1934), *Huria hledá cestu do nebe* (1947) a pedagogické knihy pro výuku angličtiny. Na výstavě se též objevily velmi poutavé ukázky z její korespondence, ale především úryvky z jejích osobních deníků. Představit život v Japonsku očima první české spisovatelky v první třetině 20. století se podařilo nejen prostřednictvím osobních fotografií, sošek a uměleckých předmětů, nýbrž i za pomoci originálních tradičních kimono, vějířů, slunečníků, samurajské výzbroje, hraček japonských dětí a dřevěných.

Život ve veřejné knihovně v Palmerston North

V minulém díle jsem nastínil, jak jsem na Novém Zélandu přišel k práci knihovníka. Připomenou, že od podzimu roku 2014 jsem součástí týmu pro digitální technologie v knihovně Palmerston North na Severním ostrově. V tomto díle se pokusím popsat, jak místní knihovny fungují a jak funguje hlavně naše knihovna, která je v mnohém unikátní. A protože už Exupéryho Malý Princ věděl, že „dospělí si potrpí na číslice. [...] Řeknete-li dospělým: Viděl jsem krásný dům z červených cihel, za okny čapí nůsek a na střeše holuby... nedovedou si ho představit. Musíte jim říci: Viděl jsem dům za sto tisíc franků. Tu hned zvolají: Ach, to je krása!“, podělím se s vámi i o to, kolik místní knihovnici vydělávají a zda to je skutečně více než u nás.

Veřejné knihovny zde patří pod tzv. koncily (z anglického *Council*), které lze přirovnat k našim krajským úřadům, nicméně zdejší koncily mají mnohem vyšší míru autonomie než české úřady. Ta se projevuje například v tom, že zástupci místních koncilů každoročně vyjednávají s nadřazenými vládními orgány přisun finančních prostředků. V praxi to znamená, že tabulkové platy knihovníků se liší v závislosti na koncilu, pod který jejich knihovna spadá. Není ani výjimkou, že plat mých kolegů každoročně kolísá v závislosti na aktuální ekonomické situaci a vyjednávacích schopnostech místního koncilu.

Na kolik si zdejší knihovník přijde? Jak se lze dočíst na vládních stránkách *careers.govt.nz*, platy knihovníků se pohybují v rozmezí 41–71 000 dolarů za rok, přičemž vrcholový management může mít i mnohem více. V přepočtu to je kolem 60–100 000 korun měsíčně před zdaněním, přičemž daně se pohybují kolem 10 až 20 %. Jelikož jsem nikdy nepracoval v české knihovně, nemožu platy srovnat, nicméně tak nějak tuším, že to bude o něco více, než dostávají knihovníci v Česku. Na druhou stranu je třeba říci, že tzv. *living costs* čili životní náklady jsou tady nesrovnatelně vyšší. Pokud platíte pouze 10 000 korun za

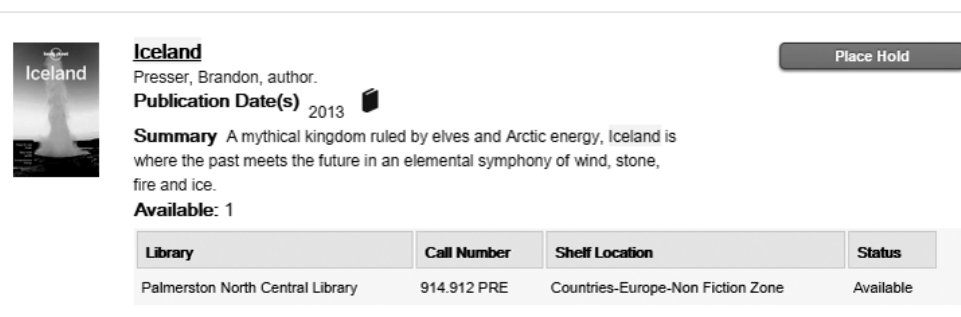
pronájem pokoje na měsíc, pravděpodobně žijete s dalšími pěti lidmi někde na okraji města a když přší, koukáte nervózně na strop, kde to začne kapat tentokrát. S ostatními cenami je to podobné; jídlo stojí zhruba dvakrát až třikrát tolik a v zemi, kde téměř neexistuje veřejná doprava, se takřka neobejdete bez auta, což s sebou nese další náklady. I přes to všechno mohu s klidným svědomím říci, že místní knihovnici si žijí dobře a mám vyzkoušeno, že při vpravdě nenáročném způsobu života lze snadno ušetřit i více než polovinu platu.

Toliko k číslům a nyní opět něco k městské knihovně v Palmerston North, na jejímž příkladu je možné snáze vstřebat specifika novozélandských knihoven obecně. Má knihovna je připojena k místnímu komunitnímu centru a i proto se všude prezentujeme jako „Living Room of the City“ čili „Obývací pokoj města“. Úkolem komunitního centra je budovat, podporovat a organizovat zdejší komunity – propojovat obyvatele různého věku a kulturních kořenů, organizovat veřejné kulturní akce, spolupracovat s místními sportovními a zájmovými kluby atp. S tak jasným a silným směřováním knihoven ke komunitním funkcím jsem se ještě nikde jinde nesešel. Mám za to, že je to způsobeno hlavně zdejším vskutkem multikulturním prostředím, kdy vedle sebe žijí evropská migranti, Novozélandčané, lidé z pacifických ostrovů, Asiaté a Maorové (původní obyvatelstvo Nového Zélandu). Úkolem knihoven tak je tyto různorodé skupiny obyvatel propojovat a utužovat vztahy mezi nimi. Dalším důvodem pro silnou podporu zdejších komunit by mohla být geografická odlehlost Nového Zélandu od okolního světa. Pokud nebereme v úvahu malé pacifické státy v okolí (např. Tonga nebo Samoa), je nejbližší pevninou Austrálie, která je však stále vzdálena několik tisíc kilometrů. Budování komunit se rovněž jeví jako logické, vezmeme-li v úvahu, že zdejší hustota zalidnění je zhruba osmkrát menší než v Česku, přičemž takřka polovina Novozé-

landců žije ve třech největších městech. Ostatní města se Evropanům velmi často jeví jako odlehklá a osamocená, a i když se nacházíte ve městě s desítkami tisíc obyvatel, většinou tam nestojí takřka žádné výškové budovy a města mají spíše rurální charakter. Právě v takovém prostředí je komunitní funkce zdejších knihoven logická a přirozená a troufám si říct, že v rámci světa i unikátní.

S tím, že se naše knihovna profiluje jako „Obývací pokoj města“, úzce souvisí i systém řazení knih. Ten je jedinečným kombinací Deweyho desetinného třídění s tematickými sekcemi, které zrcadlí právě onu komunitní funkci. Knihovna je rozdělena na pět velkých sekcí: dětská sekce, literatura faktu, fiktivní literatura, sekce výzkumů a archivů, multimediální sekce. Každá z nich se dále dělí až do dvou desítek podsekcí, které představují obývací pokoje. Například v sekci literatury faktu lze najít *Living Room of Transport* („Obývací pokoj dopravy“), *Living Room of Cooking* („Obývací pokoj vaření“) atp. Jednotlivé „obývací“ jsou prostory (velké jako klasický domovní obývací pokoj) ohraničené knihovnickými regály, v jejichž středu se nachází stůl s několika židlemi určený k samostatnému či společnému studiu nebo ke čtení. Těmto pomyslným „obývacím“ je podřízeno řazení celého fondu. Každé knihovní jednotce je během katalogizace přiřazeno kromě Deweyho čísla i jméno obývacího pokoje, ve kterém se daná kniha bude nacházet. V praxi to pak vypadá tak, že při hledání v on-line katalogu je potřeba zjistit nejdříve sekci (např. „Literatura faktu“), poté obývací pokoj (např. „Země Evropy“) a teprve poté Deweyho číslo, podle kterého jsou knihy na polici řazeny.

Obr. 1: Screenshot z knihovního katalogu. Vedle Deweyho čísla (*Call Number*) je potřeba vždy znát i lokaci regálu (*Shelf Location*)

Iceland
Presser, Brandon, author.
Publication Date(s) 2013

Summary A mythical kingdom ruled by elves and Arctic energy, Iceland is where the past meets the future in an elemental symphony of wind, stone, fire and ice.

Available: 1

Library	Call Number	Shelf Location	Status
Palmerston North Central Library	914.912 PRE	Countries-Europe-Non Fiction Zone	Available

Jedná se o vysoce personalizovanou záležitost, kdy si každá knihovna může tyto „obývací pokoje“ přizpůsobit vlastním potřebám (těžko bude mít česká knihovna samostatný „obývací“ s knihami o historii osídlení pacifických ostrovů, jako to máme my). Jednou z výhod je také to, že uživatelé zaměřeni na konkrétní témata jsou obklopeni knihami stejného typu. Snad největší nevýhodou pochopitelně je, že čtenáři mohou být (a bývají) tímto systémem zmateni a najít knihu pro ně může být někdy zdoluhavé. Další nevýhodou je, že tematicky příbuzné, ale žánrově byt jen mírně odlišné knihy se z důvodu tematického přesahu některých obývacích často nacházejí na odlišných místech, což občas přispívá k frustraci uživatelů při hledání potřebné knihy.

Obr. 2: Ukázka typického „obývacího pokoje“ – zde s knihami z oblasti dopravy

Další zvláštností novozélandských knihoven je to, že většina z nich nenabízí bezplatný či nomezený přístup k internetu. To je opět způsobeno geografickou odlehlostí Nového Zélandu – i když je to ekonomicky vyspělá a bohatá země,

počet podmořských optických kabelů, které zajišťují internetové připojení Nového Zélandu se zbytkem světa, je velice nízký, a například bezplatná wi-fi nebo bezlimitní připojení domácího internetu tady jsou stále spíše výjimkou. A tak například ústřední knihovna v Aucklandu, největším zdejším městě, ještě před několika měsíci umožňovala svým uživatelům využívat pouze 100 MB denně na jedno zařízení. I když před několika týdny tamější knihovnici slavnostně ohlásili zvýšení limitu na 1 GB na zařízení a den, stále to dobře ilustruje problematické připojení k síti, které je ve srovnání s většinou Evropy velmi slabé.

Mám za to, že právě z důvodu omezeného internetového připojení včetně omezeného množství dat, které většina připojených domácností stále má (typicky kolem 40–80 GB na měsíc), si jako knihovna můžeme dovolit účtovat poplatky

za půjčování CD a DVD. Zatímco CD nosiče zaplatíme dvěma dolary (kolem 35 Kč) na týden, půjčení DVD a her pro Xbox stojí 3–5 dolarů (55–80 Kč) za každý týden. Poplatky účtujeme i za rezervace knih (jeden dolar) a půjčování bestsellerů, které uživatele vyjdou rovněž na pět dolarů. Takto si knihovna přijde až na několik set dolarů denně.

S čísly jsme začali a s čísly také skončíme. V příštím, závěrečném díle, který vyjde opět za dva měsíce, kdy už budu mít po vypršení zdejšího půlročního kontraktu, budu už jen zhodnocovat čas, který jsem tady jako knihovník strávil, pohlížet do budoucna a uvažovat nad tím, co si z toho všeho mohou vzít české knihovny.

Text a foto **MICHAL KLAJBAN**
 michal.klajban@gmail.com

ČTENÁŘ INFORMUJE

**KNIHY
MAJÍ
ZELENOU**
23. 4. 2015

www.knihymajizelenou.cz

KNIHY MAJÍ ZELENOU

aneb najdete cestu ke svému knihkupci (nejen) 23. dubna

Svaz českých knihkupců a nakladatelů se letos rozhodl, pod záštitou MŠMT a za spolupráce všech významných knižních prodejců, připravit kampaň KNIHY MAJÍ ZELENOU zaměřenou na podporu tradičních knihkupectví. Navazuje tím na loňskou úspěšnou akci *Knihy bez DPH*. Svátek knih bude v letošním roce rovněž příležitostí dovědět se o knihkupcích a knihkupectvích něco víc a zákazníci od nich navíc obdrží slevu 15 % na nákup tištěných knih.

Na webových stránkách www.knihymajizelenou.cz najdete interaktivní mapu se všemi knihkupectvími po celé republice tak, aby si každý mohl najít cestu ke svému nejbližšímu knihkupci. Zvýrazněna jsou i ta knihkupectví, v nichž budou 23. dubna 2015 probíhat doprovodné akce (čtení, autogramiády, besedy či workshopy se známými literárními tvůrci), jež jsou pořádány ve spolupráci s Asociací spisovatelů i s jednotlivými nakladateli.

„Klasická knihkupectví jsou důležitá centra komunity a člověčenství. Svě knihkupce mám, ale ubývají mi,“ říká Petr Sís a doporučuje, co lze dělat, aby nezankla: „Pomáhat, jak to jde. Besedy, čtení, vysvětlování toho, že když knihkupectví zmizí, následuje velké osamocení...“

Přijďte i vy podpořit svého knihkupce! Najdete ho na www.knihymajizelenou.cz. Seznam doprovodných akcí i zúčastněných knihkupectví bude až do 23. dubna pravidelně doplňován.

LITERÁRNÍ VÝROČÍ

Před 120 lety, **3. 5. 1895**, se narodil francouzský spisovatel **Gabriel Chevallier** († 1969), autor stále populárního humoristického románu *Zvonokosy*.

Před 75 lety, **7. 5. 1940**, se narodila anglická spisovatelka **Angela Carterová** († 1992), z jejíhož díla vyšly česky povídky *Krvavá komnata* a *Černá Venuše* a romány *Noci v cirkuse*, *Vášeň nové Evy*, *Magické hračkářství* a *Moudré děti*.

Před 135 lety, **8. 5. 1880**, zemřel francouzský spisovatel **Gustave Flaubert** (* 1821), autor proslulého románu *Paní Bovaryová*, který způsobil skandál, a autor byl odsouzen za pohoršení veřejné mravnosti; dalšími díly jsou romány *Salambo* a *Citová výchova*, povídky *Prosté srdce*, hra *Pokušení svatého Antonína* a nedokončený román *Bouvard a Pécuchet* (u nás známý z televizního seriálu *Byli jednou dva písaři*); zanechal též rozsáhlou korespondenci a deníky, zejména ze svých četných cest v mládí, několik dalších raných próz (*Bláznovy paměti* nebo *Listopad*) a neúspěšných dramát či *Slovník přejetých myšlenek*.

Před 210 lety, **9. 5. 1805**, zemřel **Friedrich Schiller** (* 1759), německý básník a dramatik, autor slavné ódy *Na radost* (text zhudebnil ve finále své *Symfonie č. 9* Ludwig van Beethoven) či dramát *Loupežníci*, *Úklady a láska*, *Valdštejn*, *Panna Orleánská*, *Marie Stuartovna*, *Don Carlos*, *Nevěsta messinská* a *Vilém Tell*.

Před 220 lety, **13. 5. 1795**, se narodil **Pavel Josef Šafařík** († 1861), český písař, spisovatel, literární historik, slavista, etnograf a jazykovědec slovenského původu.

Před 130 lety, **22. 5. 1885**, zemřel francouzský spisovatel **Victor Hugo** (* 1802), autor rozsáhlého díla prozaického, dramatického, básnického i esejistického, vrcholný představitel romantismu; k nej-slavnějším dílům patří romány *Chrám Matky Boží v Paříži*, *Bídnicí*, *Devadesát tři*, *Dělníci moře* a *Muž, který se směje*, básnická *Legenda věků* či drama *Hernani*, *Král se baví* (předloha Verdiho opery *Rigoletto*), *Ruy Blas* a další.

Před 110 lety, **24. 5. 1905**, se narodil ruský spisovatel **Michail Šolochov** († 1984), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1965), autor *Donských povídek*, čtyřdílné románové epopoje *Tichý Don*,

KVĚTEN

dvojdílného románu *Rozrušená země*, kde zamlčuje mnoho pravdivých okolností o kolektivizaci venkova na Donu, úspěšně zfilmované novely *Osud člověka* a nedokončeného válečného románu *Bojovali za vlast*; kontroverzní autor byl aktivním komunistickým funkcionářem a poslancem.

Před 75 lety, **24. 5. 1940**, se narodil ruský básník a esejista **Josif Brodskij** († 1996), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1987); od roku 1972 žil v USA a psal také anglicky; česky vyšel výbor z básní *Konec krásné epochy*, výbor z esejů a dramát *Jeden a půl pokoje*, drama *Mramor*, esej *Vodoznaky* a básně *Římské elegie* a *Benátské stryky*; knižně vyšly také obsáhlé *Rozhovory s Josifem Brodským* Solomona Volkova.

Před 115 lety, **26. 5. 1900**, se narodil český básník, spisovatel a překladatel **Vítězslav Nezval** († 1958), spoluzakladatel poetismu a představitel surrealismu, autor sbírek *Pantomima*, *Básně noci*, *Sbohem a šáteček*, *Žena v množném čísle*, *Absolutní hrobař*, *Matka Naděje* a mnoha dalších, prózy *Valérie* a *Týden divů* či veršovaného dramatu *Manon Lescaut*, editor antologie *Moderní básnické směry*.

Před 100 lety, **27. 5. 1915**, se narodil americký spisovatel **Herman Wouk**, nositel Pulitzerovy ceny za román *Vzpouza na lodi Caine*, autor rozsáhlých válečných románů *Vichry války* a *Válka a vzpomínky*, podle nichž vznikly úspěšné televizní seriály; nedávno vyšel česky i jeho román *Zákonodárce*.

Před 80 lety, **28. 5. 1935**, se narodil český spisovatel a scenárista **Roman Ráž**, autor románů *Prodáváč humoru*, *Šokmistr*, *Pokušení na konci léta*, *Bonviván*, *V jídelně se nevráždí*, *Nevěř mi ani slovo*, *Kámen v okně*, *Lázeňské dobrodružství*, *Lázeňské naděje* a dalších.

Před 80 lety, **29. 5. 1935**, se narodil jihoafrický prozaik **André Brink**, z jehož díla vyšly česky romány *Pohled do tmy*, *Dlouhé bílé sucho*, *Okamžik ve větru*, *Řetěz hlasů* a *Odvracená strana větru*.

Před 70 lety, **31. 5. 1945**, se narodil německý režisér, scenárista, dramatik a herec **Rainer Werner Fassbinder** († 1982), který natočil 35 filmů (např. prepis románu Theodora Fontana *Effi Briestová*) a dva televizní seriály (mj. i slavný *Berlín, Alexandrovo náměstí* podle románu Alfreda Döblina) a napsal a uvedl řadu her (např. *Hořké slzy Petry von Kantové*).

Podklady jsou čerpány
z databází ANL, KKL, Anopress

HRADILOVÁ, Vlasta. Jedu si a čtu: autobusy plné knih. *Právo – střední a východní Morava*, č. 50, s. 13 (20150228). ISSN 1211-2119.

Příspěvek nám přibližuje akci v Lipníku nad Bečvou s názvem *Knihy jedou za vámi*, která se uskutečnila již potřetí. Spočívá v tom, že městská knihovna poskytne knihy vyřazené ze svého fondu do několika vybraných linkových autobusů. Cestující pak mají možnost si knihy rozebrat. Vyřazené časopisy se ocitají v čekárnách a objektech, které provozuje město. Akce probíhala od 3. do 7. března.

FUKSA, Aleš. Zlíští spisovatelé mají svoji literární tržnici. *Právo – střední a východní Morava*, č. 13, s. 8 (20150116). ISSN 1211-2119.

Článek popisuje zrod portálu *Zlínská literární tržnice*, za kterým stojí Jaroslav Kovanda a Milan Libiger. Projekt se zaměřuje hlavně na regionální literaturu – v současné době čítá více než 40 autorů – a není žánrově vymezen. Na jeho stránkách jsou obsaženy základní životopisné údaje a ukázky tvorby místních autorů. Jsou zde známé i méně známé literární osobnosti z regionu. Tržnice je otevřena všem a nezavírá se. Viz www.zlinska-literarni-trznice.cz.

RYCHLÍK, Martin. Kniha, již mohl číst i první český král. *Lidové noviny: 24 hodin*, č. 27, s. 20 (20150202). ISSN 0862-5921.

O výstavě *Vyšehradského kodexu*, která proběhla v lednu tohoto roku v Zrcadlové kapli Klementina (naposledy zde byl vystaven v roce 1969), informuje výše uvedený článek. Zmiňuje také historii této literární památky, její stěhování v průběhu historie, bezpečnostní opatření provázející výstavu a doprovodné akce. Výstava se dočkala vysoké návštěvnosti.

HÁJKOVÁ, Zuzana. E-knihu je snadné si vypůjčit: trendy v knihovnách. *Veřejná správa*, 2014, 25(24), s. 18–19. ISSN 1213-6581.

PhDr. Zuzana Hájková, působící v Jihočeské vědecké knihovně v Českých Budějovicích, nám představuje půjčování e-knih. V této službě byla knihovna průkopníkem. V článku nám vysvětluje důvody, které vedly k zavedení této služby, registraci na eReading.cz aj. V další části se zabývá cílenou propagací, jež proběhla ve formě letáků, reklamními akcemi, prostřednictvím Facebooku, webových strán-

nek, tiskových zpráv atd. V poslední části článku autorka popisuje průzkum, který na téma půjčování e-knih proběhl na konci prázdnin minulého roku, a výhody i nevýhody e-knih.

KÁBRT, Karel a Jiří CHUM. Kramerius dnešní doby. *Veřejná správa*, 2014, 25(25–26), s. 15–18. ISSN 1213-6581.

Rozhovor s vydavatelem Karlem Kábřem pojednává o nakladatelství Oftis, regionálních nakladatelstvích, zákonné povinnosti povinného výtisku, nepřehlednosti dnešního knižního trhu apod. Dále se věnuje marketingovým nástrojům propagace (sociálním sítím, e-shopu, účasti na knižních veletrzích), které by mohly zahrnovat i reklamu knihy v regionálním tisku. K. Kábrt hovoří o spolupráci regionálních nakladatelství s místními knihovnami a nutnosti zavést e-knihy. Zmiňuje také ekonomické náklady vydavatelství, zaměstnaneckou politiku malých nakladatelství, regionální granty, sponzorství aj.

V periodiku *Veřejná správa*, 2014, roč. 25, č. 24 + 25–26 vyšly i jiné příspěvky s knihovnickou tematikou.

POŘÍZKOVÁ, Lenka. E-kniha v síti zákona. *Biblio: o knihách ze všech stran*, 2015, 3(8) (leden), s. 24–26.

Autorka ve svém příspěvku vysvětluje, zda je e-kniha zboží, nebo služba. Výklady judikatury se různí. V příspěvku je často citován právník Radek Polčák, který objasňuje různé pohledy na e-knihy a na právo na informace versus ochrana duševního vlastnictví. Dále se v článku zmiňuje o „listině uživatele e-knih“ (tzv. knižní warez) a v závěru se věnuje volným licencím, jež jsou do budoucna velmi perspektivní.

KAISEROVÁ, Eva. Podpora autorů a literární tvorby. *Biblio: o knihách ze všech stran*, 2015, 3(9) (únor), s. 16.

Eva Kaiserová z nakladatelství *Fortuna Libri* a *Jonathan Livingston* reaguje ve svém příspěvku na některé záměry Asociace spisovatelů, která byla nedávno založena. Vyjadřuje se k tématům, jakými jsou profesní spolčování, práce nakladatelů, autoři a vydávání jejich děl – zvláště ve vlastním nákladu (tzv. „podnikání autorů“), a to včetně oblasti e-knih, zálohy na knihy, distribuce knih, propagace apod.

Zdroje jsou dostupné v *Knihově knihovnické literatuře*
Národní knihovny ČR

Jednu z nejlepších a největších digitálních sbírek historických map v Německu naleznete ve Státní a univerzitní knihovně v Drážďanech.

Sbírka obsahuje více než 20 000 historických map a 6000 velkoformátových grafických obrazů, které v měřítku 1 : 25 000 znázorňují minulost Německa v moderním uživatelském rozhraní. Kromě klasického vyhledávání jsou zde ve stále větší míře využívány interaktivní mapové aplikace (viz <http://www.kartenportal.ch/en/>). Drážďanská knihovna spolupracuje na mezinárodních mapových projektech i s British Library nebo s Národní knihovnou Skotska. V reakci na nové technologické trendy zahájila také spolupráci s Ústavem geodézie a geoinformatiky Univerzity v Rostocku a tato spolupráce umožňuje atraktivní časoprostorová vyhledávání (za využití satelitní navigace) a lepší vizualizaci map. Knihovníci mohou mapovat jednotlivá území Německa, sdílet údaje s dalšími uživateli a srovnávat aktuální stav s digitalizovanými historickými mapami. Milovníci map se mohou realizovat na výstavě *OpenStreetMap*, kde získají přístup ke všem digitalizovaným dokumentům. Mapy jsou zpřístupněny zájemcům ve standardizovaném rozhraní a snáze se pak integrují do externích systémů jiných knihoven a dalších organizací. Podpora knihovního systému drážďanské knihovny ve smyslu sdílení dat umožňuje šíření map a propagaci celé významné sbírky.

(Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen – Jahrgang 7, Nr. 3/2014, s. 140–142)

Partnerství s dalšími organizacemi je pro knihovnu často obtížné, ale je dnes nezbytným zdrojem rozvoje, jak si uvědomují i norské knihovny.

Knihovna v severonorském Lenviku buduje tato partnerství již řadu let, od roku 2013 je navíc umístěna s dalšími organizacemi ve Vzdělávacím centru. Myšlenku jednotného centra, založenou na potřebě interakce knihovny a jiných vzdělávacích a kulturních zařízení, podpořil územně-správní orgán v Tromsu. Vedle knihovny se zde nalézá pedagogicko-psychologická poradna, studijní centrum pro vysokoškolské studenty, poradenské centrum pro mateřské školky a školy, vzdělávací centrum pro zdravotnické a sociální služby. Knihovna v Lenviku spolupracuje s Univerzitní knihovnou v Tromsu, a tak je zaručena

odborná úroveň knihovnických služeb především v nabídce moderních vzdělávacích programů. Výsledkem spolupráce těchto organizací jsou uživatelsky přívětivé služby knihovny, která se přizpůsobila a zaměřila na různorodé požadavky studentů (např. na výuku prostřednictvím e-learningu) i flexibilních studijních programů. Funguje zde silné propojení teorie s vysokých škol a návazné praxe v oboru, studenti si tak uvědomují, že lepší vzdělání jim zajistí i lepší pracovní pozice. Knihovna proto zaujímá ve vzdělávacím systému významné místo.

(Scandinavian Public Library Quarterly – Vol. 47, No. 4/2014, s. 15–17)

Už i na Slovensku znají čtenáři Velký projekt malých knihoven, který se zrodil v hlavách drobných podnikatelů Ricka Brookse a Todda Bola v americkém státě Wisconsin.

Cílem projektu s názvem *Little Free Library* je podpora čtenářské gramotnosti a probuzení lásky ke čtení bezplatnou výměnou knih a podílem na rozvoji místní komunity. Tato dvojice podpořila po celém světě vznik tolika malých knihoven, že s ní nemůže soupeřit ani Andrew Carnegie. Zapojit se může kdokoli a každý přispívá podle svých možností. Projekt se od roku 2009 rozšířil i do dalších zemí mimo USA. Uplynulo několik let a první malá knihovna vznikla i v Banské Bystrici na Slovensku. Tato knihovna ve Starohorské ulici na sídlišti Sásová je do světové sítě *Little Free Library* zařazena pod číslem 6711. Dnes jsou v Sásové z původních čtyř knihoven pouze tři. Čtvrtá knihovnička má pohnutý osud, krátce po jejím otevření ji několikrát vykradli a zničili vandalové. Komunita *Knížnička zadarmo*, která se na Slovensku o tyto knihovny stará, jí ovšem našla nový domov na jiném sídlišti. V rámci tradiční dubnové akce *Za krajšie mesto* byla knihovnička s pomocí ochotných lidí nově vybavena a umístěna v blízkosti dětského hřiště.

Knížnička *zadarmo* Slovensko:
<https://www.facebook.com/KniznickaZadarmoSlovensko/posts/746629728685445>

Little Free Library:
<http://littlefreelibrary.org/>
(Bibliotheca Universitatis – roč. 10, č. 1/2014/2015, s. 20)

Úplný přehled novinek najdete na adrese

<http://ipk.nkp.cz/knihovnicko-institut/knihovna-knihovnicko-literatury/Prirustky.htm>

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Ihre Hamburger Bibliotheken: offen, zuverlässig, aktuell. [Vaše knihovny v Hamburku: Otevřené, spolehlivé, aktuální.] Berlin: Deutscher Bibliotheksverband, 2012. 26 s.: il. *Kc 9.717/B*

PLOCHOTNIK, Tat'jana Michajlovna. Detskij bibliotekar': praktičeskoje posobie: scenarii, igry, master-klassy i dr. [Dětský knihovnik: Praktická příručka. Scénáře, hry, mistrovské třídy a další.] Moskva: Libereja-Bibinform, 2014. 125 s.: il. Bibliotekar' i vremja. XXI vek, no. 155. *ISBN 978-5-81-67-0065-8 Kř 9.716/B*

SCHNAPP, Jeffrey T. a Mathew BATTLES. The library beyond the book. [Knihovna nejen pro knihy.] Cambridge: Harvard Univ. Press, 2014. 167 s.: il. MetaLABprojects. *ISBN 978-0-674-72503-4 KT 236258*

Organizace knihovních fondů

MAREK, Jiří, Petra DĚDÍČOVÁ a Jan SKŮPA. Open Access na VUT v Brně. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2014. 75 s. *Oaagb 9.740/B*

SUMAN, Apurajita. From knowledge abstraction to management: using Ranganathan's Faceted Schema to develop conceptual frameworks for digital libraries. [Od znalostí abstrakce k řízení. Použití Ranganathanova facetedového schématu k rozvoji koncepčního rámce pro digitální knihovny.] Kidlington: Chandos, 2014. xvi, 254 s. Chandos information professional series. *ISBN 978-1-84334-703-3 Of 39.853*

Sítě knihoven

Annual report 2013 / executive editor V. V. Sidorin. [Výroční zpráva za rok 2013 Knihovny prezidenta Borise Jelcina.] Saint Petersburg: Boris Yeltsin Presidential Library, 2014. 111 s.: il. *ISBN 978-5-905273-50-6 Tř 9.724/B*

Jahresbericht 2013. [Výroční zpráva za rok 2013 Německé národní knihovny.] Frankfurt am Main: Deutsche Nationalbibliothek, 2014. 82 s.: barev. il., grafy, tabulky. *ISSN 1864-2640 Taa 9.708/B*

Zpráva o činnosti Krajské vědecké knihovny v Liberci, příspěvkové organizace, za rok 2013 / předkládá Blanka Konvalinková, sestavila Dana Petřýdová. Liberec: Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2014. 63 s.: barev. il., grafy, tabulky. *ISBN 978-80-85874-71-6 Ta 9.721*

Služby knihoven

HÁJEK, Martin. Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědné analýzy textů. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. 226 s.: il. Studie. *ISBN 978-80-7419-161-9 Zd 40.002*

MATASSA, Freda. Organizing exhibitions: a handbook for museums, libraries and archives. [Pořádání výstav. Příručka pro muzea, knihovny a archivy.] London: Facet, 2014. xviii, 302 s.: il., grafy, tabulky. *ISBN 978-1-85604-945-0 Sec 39.857*

RIEDLOVÁ, Dana, ses. Aktivní občan a rozvoj lokálních prostředí a regionů: studijní materiály k výukovému modulu. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2013. 80 s.: il. + 1 DVD. *ISBN 978-80.904967-0 Sbb 9.738/B*

SMALLWOOD, Carol, ed. Bringing the arts into the library. [Uvedení umění do knihovny.] Chicago: ALA Editions, 2014. xi, 233 s.: il. *ISBN 978-0-8389-1175-4 Seb T 233675*

KNIHOVĚDA

KŘÍŽ, Jan a kol. Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové výzvy k revizi předpisů v oblasti duševního vlastnictví a jejich aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k evropským, mezinárodním a vybraným zahraničním národním úpravám. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 84 s. *ISBN 978-80-87146-99-6 Xd 9.690/B*

Lexikon des gesamten Buchwesens: LGB 2. Band 8, Lfg. 62, Zeugschnitt – Zyprische Schrift, Register. 2., völlig neu bearbeitete und erweiterte Aufl. [Lexikon knižní kultury.] Stuttgart: Hiersemann, 2014. s. 401–480: il., faksim. *ISBN 978-3-7772-1412-2 X 39.839*

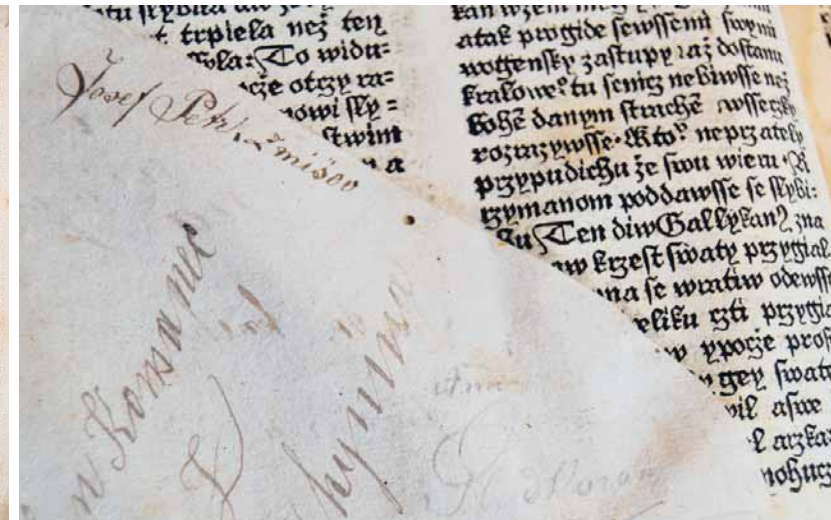
ZÍDEK, Petr et al. Osobnosti Lidových novin: životní příběhy lidí, kteří vytvářeli nejstarší český deník (1893–1989). Praha: Knižní klub, 2014, 367 s.: portréty, faksim. Universum. *ISBN 978-80-242-4507-2 Zd 39.964*

INFORMATIKA

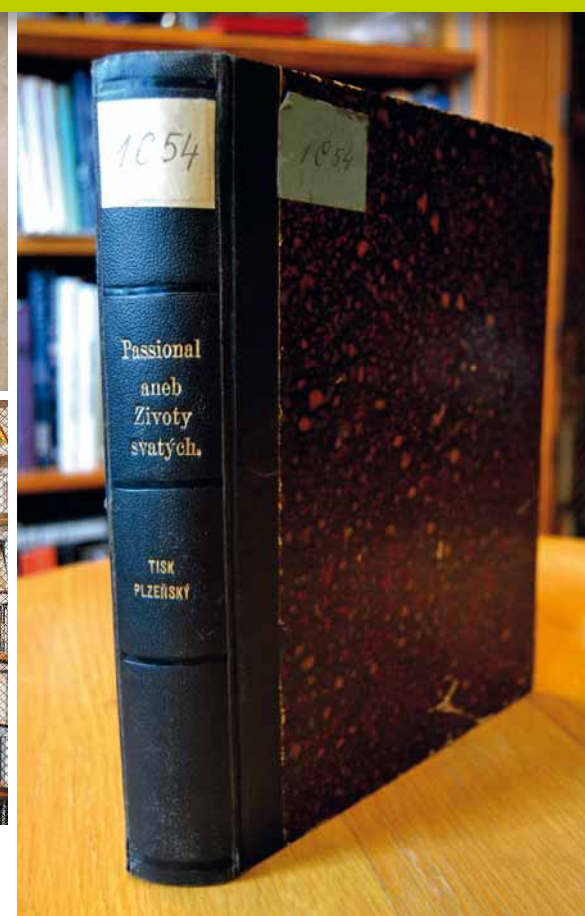
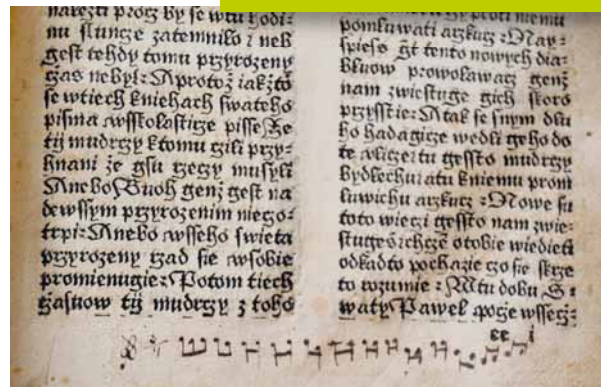
Informace: poskytování a ochrana; Informatika; eGovernment: informační systém veřejné správy: redakční uzávěrka 1. 4. 2014. Ostrava: Sagit, 2014. 383 s. ÚZ: úplné znění, č. 1026. *ISBN 978-80-7488-052-0 Ig 9.679/B*

MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor a Kenneth CUKIER. Big Data / překlad Jakub Goner. Brno: Computer Press, 2014. 256 s. *ISBN 978-80-251-4119-9 Iea 39.816*

Passional aneb Životy svatých a zajímavé prvky z exempláře v Knihovně Západočeského muzea

Z pokladů Knihovny Západočeského muzea v Plzni

↑ Pohled do knihovny

Světový den knihy a autorských práv

Dejte přednost knihkupectví
po celé České republice

**KNIHY
MAJÍ
ZELENOU**
23. 4. 2015

SLEVY 15 %

www.knihymajizelenou.cz

Mediální partner:

deník

IMPULS
Rádiádlo

Pod záštitou Ministerstva školství,
mládeže a tělovýchovy pořádá
Svaz českých knihkupců a nakladatelů
společně s významnými prodejci.

